

Budget Umeå kommun år 2024

Tillväxt för både stad och landsbygd

- med fokus på välfärd, valfrihet och trygghet

INNEHÅLL

Förord: Tillväxt för både stad och landsbygd	4
Förutsättningar för planeringsperioden 2024 - 2027	6
<i>Ekonomiska förutsättningar .....</i>	6
<i>Sverige går in i en lågkonjunktur 2023 .....</i>	6
<i>Kraftigt ökade pensionskostnader en utmaning för kommunsektorn .....</i>	7
<i>Förutsättningar för Umeå kommun .....</i>	7
<i>Skatter och intäkter .....</i>	8
<i>Demografisk utveckling .....</i>	8
<i>Umeås befolkningstillväxt tilltar under 2022 men på en lägre nivå .....</i>	9
<i>Umeå väntas växa långsammare på sikt .....</i>	9
<i>Näringslivskonjunktur .....</i>	9
Bostadsmarknad och bostadsförsörjning	10
<i>Förutsättningarna på bostadsmarknaden har förändrats till det sämre .....</i>	10
<i>Stora osäkerheter i bostadsbyggandet under 2024 och 2025 .....</i>	11
Arbetsmarknadskonjunktur	11
<i>En stundande lågkonjunktur med en stark arbetsmarknad i Västerbotten .....</i>	12
<i>Kompetensförsörjning .....</i>	12
<i>Större konkurrens om tillgänglig arbetskraft .....</i>	13
<i>Löneutveckling .....</i>	13
<i>Behov av lönestrukturella satsningar .....</i>	13
<i>Alla centrala löneavtal förnyas 2024 .....</i>	13
NETTOKOSTNADSAVVIKELSER	14
En arbetslinje för hela Umeå	15
Regionsamarbete och kommunikationer	16
En företagsvänlig kommun	17
Besöksnäringen	19
En stadsplanering för alla trafikslag	20
En attraktiv arbetsgivare	22

Hushåll med skattebetalarnas pengar - sänkt skatt är en frihets- och rättvisefråga!.....	25
Bostadsbyggande – attraktiva livsmiljöer i hela kommunen	26
Skolan.....	28
En trygg äldreomsorg och funktionshinderomsorg	32
Umeå – en idrottsstad i toppklass!.....	35
Kulturen.....	36
Miljö och klimat.....	38
Öka tryggheten – minska brottsligheten	39
Ett jämställt Umeå – motverka hedersförtryck	41
Utan bönder – ingen beredskap.....	42
Kommunfullmäktiges mål och uppdrag 2024 - 2027.....	44
Alliansens 24 gemensamma uppdrag	47
<i>Fler jobb och bättre företagsklimat .....</i>	<i>47</i>
<i>Bostadsbyggande .....</i>	<i>47</i>
<i>Skola .....</i>	<i>47</i>
<i>Äldreomsorg och funktionshinderomsorg.....</i>	<i>48</i>
<i>Övrigt.....</i>	<i>48</i>
Moderaternas enskilda uppdrag	49
<i>Fler jobb, arbetslinjen och bättre företagsklimat .....</i>	<i>49</i>
<i>Byggnad och bostäder .....</i>	<i>49</i>
<i>En bättre skola.....</i>	<i>50</i>
<i>Tryggt att leva, bo och åldras i hela Umeå .....</i>	<i>50</i>
<i>Kultur och fritid.....</i>	<i>51</i>
<i>Personalpolitik.....</i>	<i>52</i>
<i>Trygghet och ordning .....</i>	<i>52</i>
<i>Beredskap .....</i>	<i>52</i>
<i>Övrigt .....</i>	<i>53</i>
Yrkande	54
Moderaternas budgetförslag år 2024	55

FÖRORD: TILLVÄXT FÖR BÅDE STAD OCH LANDSBYGD

Moderaterna är Umeås största borgerliga parti. Vi är samlingspartiet. Vi förenar liberalism och konservatism, och har i den praktiska politiken ett pragmatiskt förhållningssätt för att åstadkomma bästa möjliga resultat för umeåborna och Umeås utveckling.

Vi står upp för vikten av tillväxt i Umeå, vilken måste komma både stad och landsbygd till del. Tillväxt är en nödvändig förutsättning för att kunna bryta arbetslöshet och utanförskap. Tillväxt står inte heller i motsats till ett bra klimat. Varje extra umeåbo i arbete och varje extra arbetad timme innebär ökade skatteintäkter och mer resurser att satsa på skolan, vården och andra delar av välfärden.

En förutsättning för att säkerställa framväxt av nya jobb och en investeringsvilja är ordning och reda i den kommunala ekonomin. För oss är en stark ekonomi grunden i den ekonomiska politiken. Detta är viktigt för att säkerställa åtaganden i viktiga investeringar och framtida pensioner.

Ett gott företagsklimat i kommunen ger fler jobb och färre i bidragsberoende. Genom bättre lokala villkor för näringslivet kan kommunen främja ekonomisk tillväxt. Våra företag är viktiga aktörer, som genom arbetstillfällena och skattepengar till det offentliga bidrar till en god välfärd.

Vi ser positivt på konkurrens och valfrihet. Det leder till bättre kvalitet och högre effektivitet. Kommunal effektivisering handlar om att få ut mer av varje skattekrona. För oss betyder det också att det inte nödvändigtvis måste vara kommunen som utför all verksamhet. Vi har tidigare fått igenom Lagen om valfrihet (LOV) inom hemtjänsten och det har visat sig fungera utmärkt. Vi är övertygade om att samma sak även gäller inom fler verksamhetsområden. Även inom skolan är valfrihet viktigt. Därför bör ett aktivt val av skola bli obligatoriskt.

I Umeå råder bostadsbrist sedan många år. En växande kommun kräver fler och bättre bostäder – såväl i staden som på landsbygden. Det behövs därför fler insatser för att möjliggöra ökad produktion av bostäder, inte minst villor och radhus.

Idag brottas äldreomsorgen med att personal har bristande kunskaper i svenska, vilket riskerar patientsäkerheten och försvårar det dagliga arbetet. Det handlar i grunden om respekt för de äldre och att de får en god vård och omsorg såväl som rehabilitering. Vi vill att personalen ges förutsättningar att tillhandahålla en värdig äldreomsorg och kunna känna trygghet och stolthet över sitt arbete. Det ska vara en självklarhet att arbetsgivare säkerställer att personalen både förstår och kan göra sig förstådd på svenska. Därför vill vi införa språktester i svenska vid anställning inom äldreomsorgen och funktionshinderomsorg.

Ett annat viktigt område är civilförsvaret. Kommunerna förutsätts här spela en viktig roll i upprustningen som nu sker av både den militära och civila delen av försvaret. Även detta måste Umeå, som alla andra kommuner ta höjd för inom samhällsbyggnadsarbetet.

Skatten i Umeå är två kronor högre än flertalet jämförbara kommuner. Det innebär att en genomsnittlig familj i Umeå - där två vuxna arbetar - betalar ca 12 650 kr mer per år i skatt, än dem som bor i jämförbara kommuner. Vi sticker även ut i norra Sverige – t.o.m. kommuner som Örnsköldsvik, Skellefteå, Luleå, Sundsvall och Östersund har lägre kommunalskatt. Det är inte rimligt. Lägre skatt gör det mer lönsamt att arbeta och främjar tillväxt, men är framförallt viktigt för att ge människor med små marginaler större ekonomisk frihet. Låg skatt är en viktig

frihetsfråga. Ambitionen är att successivt sänka skatten med en krona under den kommande fyraårsperioden.

Vi vill se Umeå utvecklas till ”Storstaden” i norr; en modern urban miljö där människor kan förverkliga sina livsprojekt i en kreativ och fördomsfri miljö. Likväl som vi siktar på att göra Umeå till det självklara storstadsalternativet i norra Sverige, så ska vi också se till att erbjuda de bästa levnads- och utvecklingsbetingelserna för boende och företagande på landsbygden.

Var tredje kommuninvånare bor utanför Umeå stad och på landsbygden erbjuds några av de mest attraktiva livsmiljöerna i vår kommun. Befolkningsökningen på landsbygden håller jämna steg med utvecklingen av Umeås centrala delar. Andelen barnfamiljer och sysselsättningen på landsbygden är högre än i staden liksom även den disponibla inkomsten. Landsbygden fick ett ökat politiskt fokus i Umeå under förra mandatperioden och det måste fortsätta. Stad och landsbygd – båda delarna behövs!

Umeå ska vara en trygg kommun, utan s.k. utsatta områden. UmeBrå uppmärksammade 2017 en allvarlig utveckling med våldsbrottslighet, utpressning och knarkhandel - tendenser till ”social oro” i de nordöstra stadsdelarna. Sedan dess har bekymren fortsatt, trots insatser från såväl Polisen som kommunen. Skottlossningar har inträffat på Ålidhem, Ersboda och Mariehem och nu senast Öst på stan. Anlagda bilbränder, misstänkt anlagda bränder i fastigheter, rån och omfattande narkotikaförsäljning. Att detta måste motverkas. Brottsligheten måste minska och tryggheten öka. Vi moderater blundar inte för problemen, utan har en tydlig politik för detta.

Anders Ågren
Kommunalråd, M

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR PLANERINGSPERIODEN 2024 - 2027

EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Global såväl som svensk konjunktur har varit inne i en period av återhämtning efter pandemin men konjunkturen försvagas nu i mycket snabb takt. Effekterna av den globalt höga inflationen med påföljande penningpolitiska åtstramningar världen över bidrar till att alltmer bromsa efterfrågan i de flesta ekonomier.

Orsakerna till den höga inflationen är flera. Tidigare stimulansåtgärder, till exempel den expansiva ekonomiska politiken i USA, liksom efterföljande negativa utbudstörningar till följd av pandemin har bidragit. Det ryska anfallskriget mot Ukraina har påverkat tillgången på bland annat spannmål och naturgas i Europa, vilket har drivit upp flera råvarupriser inklusive priset på energi i Europa. För att få kontroll på inflationen genomförs penningpolitiska åtstramningar världen över, bland annat genom höjda styrräntor och andra inflationsdämpande åtgärder. Sveriges kommuner och regioner (SKR) påtalar risken för att de omfattande räntehöjningarna kan dämpa den globala ekonomin för mycket med en fördjupad eller förlängd lågkonjunktur som följd. Det råder osäkerhet kring den summerade effekten för global ekonomi när ett stort antal centralbanker samtidigt höjer sina styrräntor så mycket så snabbt. Även om vidtagna åtgärder ger effekt och inflationstakten avtar under senare delen av 2023 bedöms pris- och räntenivå varaktigt kvarstå på en högre nivå.

Till skillnad från tidigare perioder av försvagad konjunktur kan den ekonomiska politiken nu inte inriktas mot att motverka konjunkturedgången eftersom sådana åtgärder kan få inflationsdrivande effekter. I ett flertal länder lanseras finanspolitiska åtgärder, exempelvis för att skona hushåll och företag från höga el- och drivmedelspriser men det är en balansgång; om finanspolitiken blir för expansiv kan den tvinga centralbankerna till än större räntehöjningar.

SVERIGE GÅR IN I EN LÅGKONJUNKTUR 2023

De negativa konjunkturutsikterna och den höga inflationen har kommit snabbt och ger ett utmanande läge för hela samhällsekonomin. Sverige går in i en lågkonjunktur 2023 med negativ tillväxt, minskad efterfrågan av arbetskraft och stigande arbetslöshet som följd. Osäkerheten avseende lågkonjunkturs omfattning och varaktighet är generellt mycket stor. SKR antar i den samhällsekonomiska prognosen att inflationsutvecklingen kommer att dämpas under 2023 som en följd av centralbankernas räntehöjningar. Det dröjer dock betydligt längre innan konjunkturen åter kommer att stärkas och först 2026 bedöms konjunkturen i Sverige nå balans. Den höga räntenivån bedöms bestå under många år, något som får betydande konsekvenser för samhällsekonomin.

Under 2023 väntas antalet sysselsatta minska något för riket som helhet och sedan dröjer det innan sysselsättningsstillväxten åter antas bli stark. Sysselsättningen beräknas dock generellt ligga på en högre nivå än vid tidigare lågkonjunkturer. Sysselsättningsgraden antas under 2023–2024 nå en botten på dryga 68 procent för riket som helhet, att jämföra med knappa 64 procent efter finanskrisen 2008 och dryga 66 procent efter pandemins utbrott 2020. Prognosen för 2023 visar en sysselsättningsgrad som till och med är högre än under 2018–2019, då arbetsmarknaden präglades av högkonjunktur. Avmattningen kan i det avseendet tyckas jämförelsevis mild.

KRAFTIGT ÖKADE PENSIONS-KOSTNADER EN UTMANING FÖR KOMMUNSEKTORN

De ekonomiska resultaten de senaste åren har varit rekordhög i kommuner och regioner. Det starka utgångsläget är en viktig faktor för att sektorn ska kunna klara de kostnadsökningar som väntar till följd av den historiskt höga inflationen, höjda räntor och fallande värden på finansiella placeringar. För kommunsektorn blev resultatet starkt även för 2022, för att sedan bedömas falla till ett underskott år 2023. Kommunsektorn kommer att behöva hantera ett ekonomiskt svårt läge samtidigt som utmaningen med att hitta arbetskraft med rätt kompetens är stor på många håll, en utmaning som bedöms öka väsentligt kommande år. Det senare utvecklas i senare avsnitt om kompetensförsörjning.

Vad gäller det kommunala skatteunderlaget bedömer SKR att det nominella skatteunderlaget hålls uppe relativt väl de kommande åren men att pris- och löneökningar innebär att det reala skatteunderlaget bedöms minska med dämpad kommunal konsumtion som följd.

Den kraftiga inflationen påverkar pensionskostnaderna i mycket hög grad. Prisbasbeloppet ökar och kommunsektorns pensionskostnader kommer enligt SKR:s prognos att fördubblas fram till 2024. Sammantaget ökar pensionskostnaderna med 45 miljarder kronor i kommuner och regioner 2023 och ytterligare 19 miljarder 2024. Det gör att kostnadsökningen i sektorn beräknas bli en av de högsta under 2000-talet. Åren efter 2024 bedöms inflationstakten minska och därmed minskar kostnaderna för pensioner. Åren 2025 och 2026 stärks de ekonomiska förutsättningarna i takt med att pensionskostnaderna faller tillbaka igen, detta förutsatt att inflationstakten sjunker i enlighet med prognoserna.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR UMEÅ KOMMUN

För Umeå kommun innebär detta, liksom för kommunsektorn/samhällsekonomin i övrigt att de ekonomiska förutsättningarna väsentligt kommer att försämrats. Skatteintäkterna utvecklas relativt väl i nominella tal men inflationens påverkan på kostnadsutvecklingen gör de reala förutsättningarna utmanade. En fördubbling av pensionskostnaderna mellan 2022 och 2024 innebär för Umeå kommun 310 miljoner kronor i ökade kostnader.

Umeå kommun har de senaste åren haft goda resultat och kommunens finansiella ställning har stärkts. Låneskulden har minskat med ca 1 miljard, soliditeten har stärkts och det har genomförts stora avsättningar till resultat- och utjämningsreserven (RUR). I dagsläget uppgår kommunens resultat- och utjämningsreserv, som är en inteckning i eget kapital, till 860 miljoner kronor.

Under samma period har investeringsutfallet legat på en väsentligt lägre nivå än budgeterat, vilket gör att det finns ett eftersatt investeringsbehov i framför allt verksamhetslokaler. Utifrån de kraftigt ökade pensionskostnaderna sänks resultatkravet tillfälligt till 0 procent för 2024 för att kompensera den tillfälliga ökningen av pensionskostnader. Detta för att undvika en mycket kraftig och tillfällig inbromsning i kommunens verksamheter.

För 2025 och resten av planeringsperioden ser förutsättningarna bättre ut då pensionskostnaderna prognostiseras minska och konjunkturen förbättras, varför resultatkravet föreslås återgå till 1,0 procent 2025 och framåt.

SKATTER OCH INTÄKTER

Umeå kommun baserar sin prognos över skatteintäkter och statsbidrag på regeringens prognos över skatteunderlagets utveckling i höstpropositionen samt på Umeå kommuns egen befolkningsprognos och de antaganden dessa två prognoser vilar på.

Umeå kommun (mnkr)	Budget 2023	Prognos 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026	Prognos 2027
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämnings i budget 2023 och prognos 2023-2027*	8 712	8 827	9 116	9 540	9 901	10 274
Specifikation prognos:						
Skatteintäkter	7 531	7 590	7 826	8 262	8 622	9 007
Inkomstutjämnings	1 295	1 309	1 382	1 486	1 561	1 632
Kostnadsutjämnings	-803	-859	-895	-928	-963	-1 002
Regleringsbidrag	213	309	314	228	186	140
LSS-utjämnings	206	215	217	219	222	224
Strukturbidrag	0	0	0	0	0	0
Införandebidrag	0	0	0	0	0	0
Slutavräkning	0	-6	0	0	0	0
Fastighetsavgift	269	268	273	273	273	273
Summa	8 712	8 827	9 116	9 540	9 901	10 274

* Baserad på regeringens uppräkningsfaktorer i december 2022 och befolkningsprognoser för riket och Umeå kommun i mars 2023.

Kommunfullmäktige fastställde i juni 2022 skattesatsen för år 2023 till 22,80 kr. En förändring av skattesatsen med en skattekrona motsvarar 343 miljoner kronor i skatter och bidrag år 2024. Kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag beräknas öka med 404 miljoner kronor mellan av kommunfullmäktige beslutad budget 2023 och förslag budget 2024.

DEMOGRAFISK UTVECKLING

Pandemin har de senaste åren skapat osäkra förutsättningar för att göra prognoser kring befolkningens utveckling. Osäkerheterna har nu tilltagit än mer med anledning av kriget i Ukraina och ett ovanligt lågt antal födda i Sverige.

De senaste tio åren (2011–2021) har Sveriges befolkning ökat med närmare en miljon personer. Det motsvarar en ökning på 10,2 procent eller en årlig tillväxttakt på 1,02 procent. De kommande tio åren beräknas befolkningen öka men i en lägre takt. År 2031 beräknas Sveriges folkmängd ha ökat med drygt 500 000. Det motsvarar en ökning med 4,9 procent eller 0,49 procent per år.

Antalet födda ökade tillfälligt under pandemin men efter släppta restriktioner återgick antalet till den långsiktigt nedgående trend som har setts de senaste tio åren. Under det första halvåret 2022 minskade antalet födda i Sverige med 6,7 procent jämfört med tidigare år. I tider av ökad osäkerhet inför framtiden har antalet födda historiskt minskat och mycket talar för att ett fortsatt lågt antal födda är att vänta under de kommande åren.

UMEÅS BEFOLKNINGSTILLVÄXT TILLTAR UNDER 2022 MEN PÅ EN LÄGRE NIVÅ

Umeås befolkningstillväxt under 2022 ligger något högre än utvecklingen i våra jämförelsekommuner. Befolkningsutvecklingen i Umeå kommun under 2022 är högre än under 2021 men på en lägre nivå än tidigare år. Den är därmed lägre än tidigare prognosticerat. Enligt 2022 års prognos ökar Umeå sin befolkning mellan 1 000 och 1 100 invånare. Sammantaget ger detta en förväntad tillväxt på helåret 2022 som ligger närmare 30 procent lägre än normalt. Den lägre tillväxten förklaras i likhet med riket av ett minskat antal födda, en lägre inflyttning från utlandet samt högre utflyttning till det egna länet.

UMEÅ VÄNTAS VÄXA LÅNGSAMMARE PÅ SIKT

Den aktuella befolkningsprognosen 2022–2033 utgår från den faktiska befolkningen i Umeå år 2021 och sträcker sig fram till och med prognosens slutår 2033. Befolkningsutvecklingen i 2022 års prognos hamnar något lägre än i fjolårets prognos. Totalt sett prognostiseras befolkningen i Umeå kommun att växa med drygt 17 000 personer, från 130 997 invånare år 2021 till drygt 148 000 invånare 2033. Den genomsnittliga befolkningsökningen är drygt 1 450 personer årligen. Ökningstakten är jämn men något lägre i början än i slutet av prognosperioden. Den största ökningen sker mellan åren 2027–2030 med runt 1 500 årligen. Enligt prognosen kommer Umeå kommun att passera 140 000 invånare under år 2028. I slutet på mars har 2023 års befolkningsprognos presenterats. Den visar på en lägre tillväxt än 2022 års prognos, framför allt avseende 1–5-åringar under planeringsperioden.

NÄRINGSLEVSKONJUNKTUR

Konjunkturläget, dess varighet och konsekvenserna för näringsliv och arbetstillfällen är även det mycket svårbedömt. Världsläget och ett flertal faktorer som ränteläge, inflation, komponentsbrist, kompetensbrist och osäker efterfrågan gör att en samlad bedömning är svår.

Konjunkturinstitutet ger en bild av att både hushåll och näringsliv har en pessimistisk syn på konjunkturen framöver. De norrländska företagen (Norrlandsfondens Konjunkturbarometer) är dock något mindre pessimistiska och den för tillväxten så viktiga byggsektorn ser starkare ut i de fem norrlandslänen än i övriga delar av landet.

Figur 1. Konfidensindikatorn för näringslivet i Västerbotten har försvagats under 2022 i linje med övriga län och riket. Konfidensindikatorn tas fram genom en företagsenkät och mäter nuläget i näringslivet samt hur företagen ser på den närmaste framtiden (källa Norrlandsfondens konjunkturbarometer nov 2022)

Umeås näringsliv karaktäriseras av en väldigt stor branschbredd och en diversifiering med en tredjedel anställda inom tillverkande industri, företagstjänster samt platstjänster. Det har tidigare inneburit att Umeå klarat konjunktursvängningar betydligt bättre än de flesta andra platser. Till det kommer också det stora inslaget av offentliga arbetstillfällen som är mindre känsliga för skiftningar i konjunkturen.

Efterfrågan på byggbar mark både för bostäder och verksamhet är fortsatt mycket stor, vilket i grunden talar för att Umeå kan påverkas mindre och återhämta sig snabbare än andra kommuner. Tidsperspektivet för detta är emellertid svårt att bedöma.

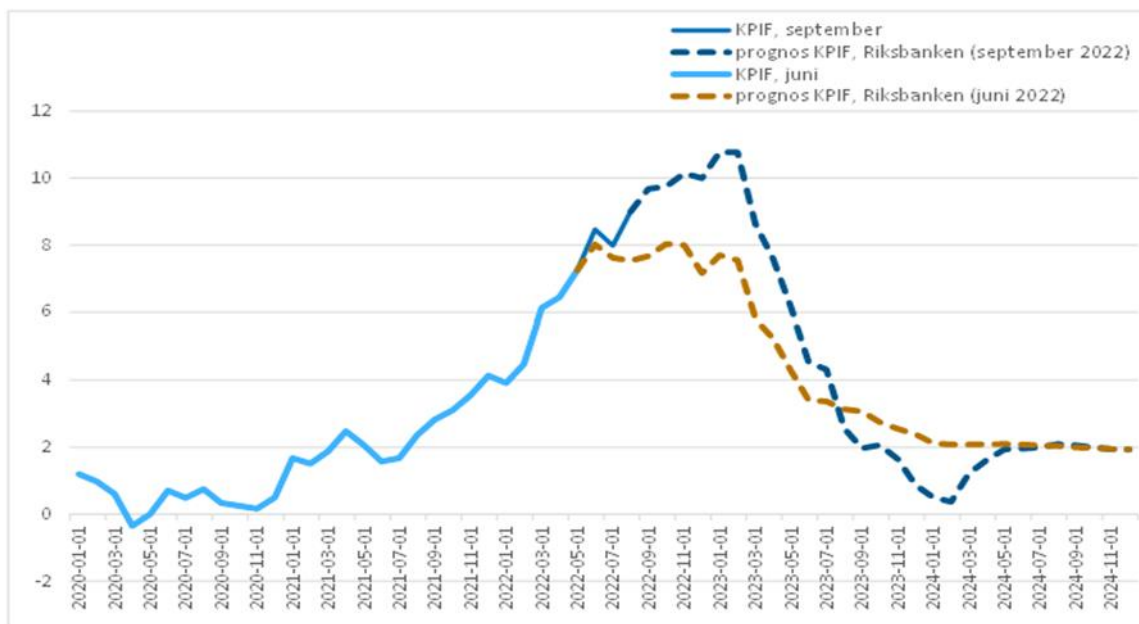
BOSTADSMARKNAD OCH BOSTADSFÖRSÖRJNING

FÖRUTSÄTTNINGARNA PÅ BOSTADSMARKNADEN HAR FÖRÄNDRATS TILL DET SÄMRE

Efterfrågan på bostäder påverkas i huvudsak av tre underliggande faktorer: gynnsamma räntenivåer, god inkomstutveckling och en växande befolkning. Dessa faktorer påverkar därmed förutsättningarna för bostadsbyggande på alla kommuners bostadsmarknader. I avsnittet om demografi konstateras att prognosen över befolkningsutvecklingen är lägre än föregående år.

Räntenivåer och inkomstutveckling påverkas båda av inflationstakten. Riksbankens prognoser över inflationstakten har förändrats avsevärt sedan kriget i Ukraina inleddes i början av 2022. Räntekurvor har som följd justerats upp och flertalet höjningar av styrräntan har genomförts

och planeras att genomföras. Detta medför att såväl bolåneräntor som andra räntor stigit snabbt. Inkomstutvecklingen har under det senaste året inte legat i paritet med den stigande inflationen samtidigt som den förväntade löneutvecklingen ligger lägre än prognostiserad inflation, vilket medför sjunkande reallöner.

Figur 2. Utveckling och prognoser av inflationstakten i Sverige, 2020-01-01 - 2024-11-01, Riksbanken Förutsättningarna för bostadsmarknaden förändrades därmed mycket under 2022 med hög inflation, negativ reallöneutveckling och därtill stigande energipriser. I slutet av 2022 (till och med oktober månad) hade villapriserna i Umeå minskat med 9,8 procent medan bostadsrättspriserna minskat med 6,0 procent under de senaste tolv månaderna. Sjunkande priser bidrar negativt till investeringsviljan på bostadsmarknaden. När priset på bostäder sjunker minskar också produktionen.

STORA OSÄKERHETER I BOSTADSBYGGANDET UNDER 2024 OCH 2025

Bostadsbyggandet i Umeå kommun för 2023 förväntas ligga på samma nivåer som 2022 års bostadsbyggande. Det är framför allt bostadsbyggandet för 2024 och 2025 som påverkas av ökad osäkerhet på bostadsmarknaden. Bostadsproduktion är en lång process och ett stopp i uppstart av projekt idag, ger effekt på färdigställandet av bostäder under främst 2024 men även 2025. Alla indikatorer tyder på att antalet påbörjade bostäder, från att ha legat på normala nivåer, sjunkit kraftigt under kvartal tre 2022. Även om planberedskapen stärkts under de senaste åren och Umeå kommuns förutsättningar för ökat bostadsbyggande är bättre än för några år sedan så kommer bostadsbyggandet 2025 att vara lägre, oavsett ekonomiska förutsättningar för branschen. Detta medför att kommunens bostadsbrist bedöms öka under åren 2023–2025 för att sedan återigen minska från och med 2026.

ARBETSMARKNADSKONJUNKTUR

Umeå kommun är en del av den funktionella arbetsmarknadsregionen Umeåregionen, vilket innefattar Umeå med kranskommuner och till del även Örnsköldsviks kommun, samt Vasa. Det innebär att arbetskraftsutbud och demografiska förutsättningar i övriga Västerbotten, främst Umeåregionen, påverkar arbetsmarknad och kompetensförsörjning i Umeå kommun.

EN STUNDANDE LÅGKONJUNKTUR MED EN STARK ARBETSMARKNAD I VÄSTERBOTTEN

De senaste åren har präglats av stora osäkerheter på arbetsmarknaden till följd av pandemi och förändrade omvärldsfaktorer. Samtidigt har utvecklingen på arbetsmarknaden i Sverige och framför allt Västerbotten varit mycket god. Faktorer som ett starkt befintligt näringsliv, en god konjunktur, tillkomst av nya arbetsplatser och viss rörelse mellan branscher har lett till gynnsamma förhållanden.

Den stundande lågkonjunkturen förväntas påverka arbetsmarknaden i Sverige. Enligt SKR beräknas arbetslösheten 2023 stiga markant och 2024 antas andelen arbetslösa vara drygt 1 procentenhet högre än årsgenomsnittet för 2022. (7,5 procent). Flera analytiker, bland annat Nordea och Arbetsförmedlingen, lyfter dock fram Västerbotten och Norrbotten som undantagen till en inbromsning på arbetsmarknaden. De menar att de stora planerade investeringarna kopplat till redan pågående ekonomisk aktivitet kommer att ge ett fortsatt stort arbetskraftsbehov under planperioden.

Arbetsförmedlingen rapporterar hösten 2022 att de aldrig uppmätt en lägre arbetslöshet i Västerbotten (4,3 procent). I Umeå låg arbetslösheten på 4,4 procent i september månad 2022 och i flera av kranskommunerna ännu lägre. Det kan jämföras med en arbetslöshet på 6,6 procent för riket samma period.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Även om ekonomin är utmanande under kommande år är kompetensförsörjningen den allra största utmaningen framöver. Antalet sysselsatta ökar betydligt långsammare under den kommande tioårsperioden och för att klara de ökade demografiska behoven med oförändrad personaltäthet beräknar SKR att 91 000 fler behöver rekryteras i kommunsektorn fram till 2031. Behoven är störst inom vård och omsorg eftersom andelen äldre personer ökar mest. Därtill behöver 319 000 pensionsavgångar ersättas i välfärden under samma period. För att klara kompetensförsörjningen kommer det att krävas förändringar i både utbud av arbetskraft och arbetssätt.

I Västerbotten är förvärvsgraden redan sedan tidigare några procent högre än i Sverige som helhet. Det innebär andelen av befolkningen i åldrarna 20–64 år som redan idag arbetar är hög, nära 80 procent. Det betyder att den tillgängliga befintliga arbetskraften i Umeåregionen är begränsad. Fortfarande finns möjligheter för fler att hitta sin plats på arbetsmarknaden men det finns inga stora grupper som idag står utanför den reguljära arbetsmarknaden och som utan påtagligt stöd kan etablera sig på arbetsmarknaden.

I Umeåregionen tillkommer under planperioden 1 500–1 800 personer med gymnasieexamen varje år. Konkurrensen om personer med en slutförd gymnasieexamen förväntas vara fortsatt hög. Antalet antagna studenter till Umeå universitet är större än någonsin och andelen distansstudenter kvarstår. Någon minskning av antalet studenter förväntas inte under planperioden. Behovet av att säkerställa att en stor andel av de studenter som läser i kommunen även får en anknytning till den lokala arbetsmarknaden är avgörande för kompetensförsörjning och tillväxt. Potential finns i att både nyttja studenterna som en arbetskraftsresurs under deras studietid och att ge dem en förankring som ökar möjligheten till att de stannar och blir långsiktiga invånare.

Umeå kommun som arbetsgivare behöver rekrytera cirka 1 000 tillsvidare heltidsanställda per år fram till 2031 till de kommunala verksamheterna. Eftersom den kommunala sektorn bara utgör en del av kompetensförsörjningsbehovet indikerar detta ett behov av flera tusen personer per år på arbetsmarknaden i Umeåregionen.

STÖRRE KONKURRENS OM TILLGÄNGLIG ARBETSKRAFT

De demografiska förändringarna innebär att antalet personer i arbetsför ålder kommer att minska framöver på länsnivå. Samtidigt var andelen arbetsgivare som uppgav att de upplevt brist på arbetskraft med rätt kompetens allra högst i Västerbottens län enligt Arbetsförmedlingens statistik. Därutöver finns signaler om politiska initiativ på nationell nivå för att begränsa förutsättningarna för arbetskraftsinvandring till Sverige kommande år.

För Umeå kommuns verksamheter kommer det att innebära än större konkurrens om tillgänglig arbetskraft och behov av verksamhetsanpassning, prioritering och förändring av verksamhet och arbetsmetoder för att förhindra eller minska negativa välfärdseffekter med anledning av tillfällig eller längre kompetensbrist. Detta samtidigt som befarad arbetskraftsbrist i regionen som helhet kan begränsa kommunens möjlighet att avlasta den egna verksamheten genom att under korta eller längre perioder köpa tjänster.

LÖNEUTVECKLING

Efter en lång period med högkonjunktur och stadiga reallöneökningar på den svenska arbetsmarknaden är läget nu mycket osäkert med en vikande konjunktur men regionalt förväntat relativt stark arbetsmarknad och stora kompetensförsörjningsutmaningar. Det försvårar bedömningen av faktorerna som påverkar prognosen för löneutvecklingen 2024–2027.

För år 2024 är den samlade bedömningen givet ovan emellertid ett behov om totalt 3,5 procent i löneutrymme i Umeå kommun. Det är en sammanvägning av beräkningar utifrån lönestrukturella satsningar i relation till omvärldsfaktorer och tidig bedömning av avtalsutfall. Bedömningen påverkas av kompetensförsörjningsutmaningen där löneutrymme är en beståndsdel i att hantera den utmaningen. Umeå kommun ligger generellt i mitten av lönespannet bland kommuner, i vissa yrken i det lägre spannet. Marknadens påverkan bedöms också vara fortsatt olika mellan grupper inom kommunen.

BEHOV AV LÖNESTRUKTURELLA SATSNINGAR

Det finns tydliga behov att förändra lönestrukturen. Löneläget för vissa grupper är relativt lågt, såväl nationellt som regionalt och internt i kommunen. I analysen av lönekartläggningen i Umeå kommun 2022 framkommer ett antal grupper som behöver prioriteras på grund av osakliga löneskillnader. Det finns uppenbar risk att kommunen tappar kompetens om lönestrukturell hänsyn inte tas.

ALLA CENTRALA LÖNEAVTAL FÖRNYAS 2024

Utöver de lönestrukturförändringar som har identifierats påverkas löneprognoisen också av de stora avtalsgruppernas förväntade avtal. På den svenska arbetsmarknaden finns en tradition med

fleråriga avtal och samtliga centrala avtal och löneavtal med de fackliga organisationerna löper ut den sista mars 2024. Det är stor osäkerhet kring vilka nivåer de hamnar på 2024 och för hur lång tid de kommer att löpa. Sannolikt kommer de att ligga något högre än tidigare år.

Kommunals avtalsområde är det största kommunala avtalet och styrs av exportindustrins löneutrymme, det så kallade märket. Märket 2023 kommer att påverka lönerörelse och löneavtal 2024–2027.

NETTOKOSTNADSAVVIKELSER

En stark och hållbar kommunal ekonomi bygger på att så många som möjligt arbetar och betalar skatt. För varje person som lämnar försörjningsstöd för eget arbete stärks kommunens ekonomi med cirka 300 000 kronor. En tydlig arbetslinje, som ställer krav på att den som mottar försörjningsstöd ska öka sin anställningsbarhet, är grundläggande för en hållbar kommunal ekonomi.

En avgörande förutsättning för en varaktigt hög sysselsättning är ett gott företagsklimat, så att fler jobb kan skapas i kommunen. Kommunen ska underlätta för företag att bedriva sin verksamhet. För att den kommunala välfärdens kärna ska ha tillräckliga resurser räcker det dock inte med högre intäkter, det kräver också att kostnaderna för andra verksamheter hålls nere. Att kommunen prioriterar kärnverksamhet över annan verksamhet, och att detta sköts effektivt, är viktigt för att invånarna inte ska behöva betala för höga skatter. Det är också viktigt för att kunna höja kvaliteten i välfärden i ett läge där det går allt fler äldre på varje person som arbetar.

Nettokostnadsavvikelsen är ett av de mest relevanta måtten vid jämförelser mellan kommuner på en övergripande nivå. Umeå har historiskt haft hög nettokostnadsavvikelse inom flera verksamheter. I nettokostnadsavvikelsen ingår även kostnader som ligger utanför nämndens ansvarsområde, exempelvis lokaler och måltider, vilket är viktigt att notera.

Genom att ta ut två kronor mer i skatt än jämförbara kommuner, så satsas det ca 640 miljoner kr mer varje år i kommunens verksamhet. Lägg till detta nettointäkterna från vattenkraften på omkring 110 miljoner kr. Umeå kommun satsar alltså ca 750 miljoner kr mer per år (!) än jämförbara kommuner på våra verksamheter. Om vi betraktar budgetförslaget från de styrande partierna S/MP inför år 2024, så bedöms två kr i skatt motsvara 686 mnkr, och intäkterna för vattenkraften budgeteras till 189 mnkr. Umeå kommun kommer därmed ha 875 miljoner kr mer per år till sitt förfogande för att satsa i verksamheterna, än vad jämförbara kommuner har.

Hur skiljer sig då kostnadsläget skiljer sig jämfört med övriga kommuner? Det har bl.a. gjorts medvetna satsningar inom kultur- och fritidssektorn, vilket resulterat i mycket höga kostnadsnivåer i Umeå. Allt detta bekräftas i det underlag som presenterats för budgetberedningen, med undantag för ex grundskola och LSS som har lägre kostnader. Kostnadsbilden ser ut på följande vis.

Nettokostnadsavvikelse i procent för några av verksamheterna inom Umeå kommun (2021). Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Antalet miljoner kr som detta motsvarar varje år inom parentes:

Kulturverksamhet	81 %	(150 mnkr)
Fritid	22 %	(35,8 mnkr)
Äldreomsorg	16,4 %	(188 mnkr)

Gymnasiet	4 %	(54 mnkr)
Individ- och familjeomsorg	2,8 %	(15 mnkr)
LSS	-3,5 %	(-33 mnkr)
Grundskola	-3,5 %	(-53,1 mnkr)
Förskolan inkl öppen förskola	3,1 %	(27,6 mnkr)
Fritidshem inkl öppen fritidsv	25,6 %	(54,7 mnkr)

EN ARBETSLINJE FÖR HELA UMEÅ

Vi måste bli bättre på att erbjuda möjligheter till arbete för alla, oavsett bakgrund. Integrationen måste förbättras. Utanförskapet måste minska genom att de utrikesfödda i större utsträckning kommer in på arbetsmarknaden. Från kommunens sida ska huvudfokus vara att de nyanlända snabbt lär sig svenska och kommer i egen försörjning, antingen via studier eller arbete. Från Moderaterna har vi t.ex. i gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden lagt förslag på att erbjuda ukrainska flyktingar möjligheten att läsa SFI, för att snabbare ge dem möjlighet att komma i arbete.

I Umeå ser vi på vissa håll en tilltagande segregation. Socialtjänsten ser sammanvägt att de socioekonomiska faktorerna är sämre på nordöstra stadsdelarna än snittet i Umeå. Större trångboddhet och större beroende av försörjningsstöd är exempel på det. Även gällande anmälningar till socialtjänsten om barn som far illa, ser socialtjänsten en överrepresentation på de nordöstra stadsdelarna.

Jobb, språk och bostad är viktiga utgångspunkter för en bra integration. Genom arbetet lär man sig språket bättre och kommer lättare in i samhället. Alla som kan jobba ska ha ett jobb att gå till. Möjligheten till egen försörjning är en fråga om trygghet, frihet och delaktighet i samhället.

Arbetslösheten är främst koncentrerad till personer med dåliga kunskaper i svenska eller bristfällig skolbakgrund. Här måste tidiga, konkreta och snabba insatser genomföras. De som behöver komplettera sin utbildning eller skaffa en ny yrkesutbildning ska kunna göra det omedelbart, utan onödiga väntetider.

Umeå kommun har i skrivande stund den lägsta arbetslösheten på 15 år. Inte en enda månad sedan 2008 har arbetslösheten varit så här låg. Den totala arbetslösheten i Umeå kommun låg på 3,8 procent. 2535 personer var därmed inskrivna som arbetssökande. Däremot syns en skillnad mellan utrikes och inrikes födda. Bland utrikesfödda låg arbetslösheten i Umeå på 10,4 procent i april, vilket motsvarade 1035 personer.

För att lyckas med integrationen är det avgörande att fler invandrare arbetar och försörjer sig själva. Idag kan samtidigt bidrag staplas på varandra så att det sammantaget inte lönar sig tillräckligt att börja jobba i stället för att leva på bidrag. Detta är en viktig förklaring till det utanförskap som vi idag ser på många håll. För att arbetsinkomst ska bli mer lönsamt i förhållande till bidrag och för att fler personer ska jobba, vill Moderaterna införa ett bidragstak för personer som lever på försörjningsstöd.

Försörjningsstöd får aldrig vara en permanent försörjningskälla, utan ett sista skyddsnät när inga andra inkomster finns. År 2022 betalades ca 91 miljoner kronor ut i försörjningsstöd från Umeå kommun.

Fusk med försörjningsstödet ska aktivt motverkas och där detta upptäcks måste det leda till konsekvenser. I Sundbyberg började man 2017 genomföra frivilliga hembesök vid nya ansökningar om försörjningsstöd som en del i pågående utredningar. Resultatet blev att 24 procent av besöken ledde till avslag på ansökan om försörjningsstöd. Huvudorsaken till avslag på ansökningar var att personen inte bodde på den angivna adressen och att familjesituationen i vissa fall varit oklar.

Södertälje har under lång tid haft stora problem med bidragsfusk, men kommunen har hittat ett sätt att komma åt fusk. Utbetalningarna av försörjningsstöd har halverats, efter det att kommunen lyckades upptäcka hur människor fuskade. En fungerande metod för att upptäcka fusk: hembesök till bidragstagare, möten för att visa att de personer som söker ekonomiskt stöd faktiskt uppvisar korrekt identitet, samt att man bor där man säger att man bor. Vi vill att tydligare kontroller och frivilliga hembesök införs även i Umeå kommun, i linje med vad som införts i andra kommuner som Solna, Sundbyberg och Södertälje.

Umeå kommun har en betydligt lägre andel utrikes födda än riket som helhet. Av den folkbokförda befolkningen i Umeå kommun år 2021 så var 12,9 procent utrikes födda, vilket kan jämföras med riket där motsvarande siffra var 20 procent.

Sverige har under lång tid haft en stor asylrelaterad invandring. Idag befinner sig Sverige i en integrationskris där många människor hamnar i utanförskap, i områden med hög arbetslöshet, kriminalitet och högt bidragsberoende. I delar av landet finns det numera s.k. särskilt utsatta områden, där den svenska staten delvis har tappat kontrollen. Men än så länge inte i Umeå. Vi jobbar för att det ska fortsätta så.

Umeå har tagit emot färre kommunmottagna flyktingar som beviljats uppehållstillstånd än rikssnittet genom åren, och det har varit bra för integrationen. Från 2005 och framåt tills idag, så har Umeå kommun varje år tagit emot en lägre andel flyktingar än kommunsnittet i Sverige. Ett av skälen till att vi har tagit emot färre, har varit bostadsbristen. Det har varit svårt att ta emot flyktingar i någon större utsträckning, när det inte funnits några lediga bostäder i Umeå. Detta har samtidigt långsiktigt underlättat förutsättningarna för en fungerande integration och bidragit till att minska risken för uppkomsten av särskilt utsatta områden.

Vi moderater tycker att det är bra att Umeå kommun har haft en förhållandevis låg nivå på flyktingmottagande under lång tid. Samtidigt ska vi självklart ta vårt ansvar för att ta emot människor på flykt under kriser och krig i vårt närområde, exempelvis från det pågående kriget i Ukraina.

REGIONSAMARBETE OCH KOMMUNIKATIONER

Ensam är sällan stark, och det är därför viktigt att kommunen verkar på de arenor och i de sammanhang som är gynnsamma för jobben i Umeå.

Umeå ska i samarbete med andra aktörer – näringsliv, universitet och grannkommuner – göra vår region till det självklara valet för människor och företag som vill etablera sig. Samarbetet inom Umeåregionen, liksom Blå Vägen och Kvarkenrådet, ska stärkas och gärna utökas – hög prioritet har det fördjupade samarbete med Vasa stad som påbörjats. Efter det framgångsrika arbetet med tillskapandet av den nya färjan Aurora Botnia, ska vi nu se till att dra nytta av de möjligheter som en välfungerande färjeförbindelse ger. Inom ramen för samarbetet i

Kvarkenrådet, fortsätter det långsiktiga arbetet med en fast förbindelse mellan Vasa och Umeå över Kvarken.

För Umeå är goda flygförbindelser till Stockholm och vidare ut i världen A och O. För några år sedan genomfördes en utbyggnad av Umeå Airport. Nästa steg måste vara att fullfölja nästa etapp och bygga på med ytterligare en våning på flygplatsbyggnaden. Låt oss gemensamt med Swedavia och andra intressenter påbörja detta. Vi ska även bidra till det pågående arbetet med att utveckla vår region som en "hub" för framtidens elflyg, genom att få infrastrukturen på plats till Umeå Airport.

Viktigt för en bättre infrastruktur i norr är byggandet av Norrbotniabanan och att den nationella finansieringen kommer på plats. Andra viktiga infrastrukturobjekt, är elektrifieringen av Tvärbanan mellan Hällnäs och Storuman. Den nationella nivån prioriterar i dessa dagar tyvärr inte heller vägsatsningar. Dessa lyser med sin frånvaro i stora delar av Västerbotten. Det finns inte pengar till de sista två etapperna för E4 Umeå-Skellefteå, gällande ombyggnation till 1+2-väg med mitträcke. Likaså saknas resurser för E12. Tack vare Alliansregeringen satsning år 2008 byggs emellertid Umeås ringled och Västra Länken ska efter många förseningar stå färdig vid årsskiftet 2023/2024.

EN FÖRETAGSVÄNLIG KOMMUN

I norra Sverige pågår just nu en fantastisk utveckling, med nya etableringar och stora pågående och planerade investeringar. Det är glädjande att även kommuner som Skellefteå och Luleå nu uppmärksammas i norra Sverige. Det är dock viktigt att Umeå inte förlorar tempo och lutar sig tillbaka. En positiv utveckling kommer inte av sig själv.

Att förbättra det lokala företagsklimatet är centralt för lokal och regional utveckling. Ett växande Umeå är i behov av växande och framgångsrika företag. Små, medelstora och stora företag, som genom arbetstillfällena och skattepengar till det offentliga bidrar till en god välfärd. 4 av 5 nya jobb skapas i småföretag. Detta måste tydligt återspeglas i den lokala kommunpolitiken för ett bättre företagsklimat.

Ett rimligt riktmärke för Umeå borde vara att sikta på topp-10 när det gäller det lokala företagsklimatet i Sverige. Även om vi det senaste året har ökat något i vissa undersökningar, så befinner sig Umeå genomgående på mediokra placeringar.

I Svenskt Näringslivs kommunranking från 2022 hamnade Umeå på plats 144 av landets 290 kommuner. En av landets högsta kommunalskatter, konkurrens från kommunen gentemot privata näringslivet, samt attityd bland politiker och tjänstemän till företagande var sådant som drog ned resultatet.

När lokala företagare får frågan om vad som borde förbättras är de främsta svaren: Fler bostäder (50%), kortare handläggningstider (44%), fler som går en yrkesutbildning (40%), bättre förståelse för företagande hos kommunens beslutsfattare (39%) och bättre dialog mellan kommunen och företagen (39%).

I den årliga undersökningen från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), vilken publicerades nyligen – Öppna jämförelser Företagsklimat 2022 - hamnar Umeå sammantaget på plats 127 av 196 kommuner. I kommuner med fler än 40 000 invånare erhåller Umeå plats 43 av 65 kommuner.

Undersökningen som genomförs av SKR är en kvalitetsmätning av den kommunala myndighetsutövningen och servicen gentemot företag. Den visar inom vilka myndighetsområden som företagarna anser att kommunen fungerar bra respektive mindre bra samt vad kommunerna behöver bli bättre på vad gäller myndighetsutövning. Undersökningen omfattar sex myndighetsområden: brandskydd, bygglov, markupplåtelse, miljö- och hälsoskydd, livsmedelskontroll samt serveringstillstånd. Från och med år 2020 ingår också området upphandling i undersökningen.

Vi måste sänka kommunalskatten. Vi måste få fart på bostadsbyggandet, genom att bland annat möjliggöra för fler privata aktörer att bidra i byggandet. Vi måste säkerställa god tillgång på mark för etableringar, och här pågår ett arbete. Det behövs verksamhetsmark för industri, handel, kontor och service. Investerare ska kunna få snabba och tydliga besked om lämplig mark för sina verksamheter.

Det är även av central vikt att få fler personer att starta företag, att befintliga företag växer och att fler företag väljer Umeå som lokaliseringsort. En ytterst viktig del i den fortsatta utvecklingen är att bli bättre på att attrahera riskkapital till vår kommun och region.

Politiker kan inte kommendera fram arbetstillfällena i den privata sektorn. Kommunen kan däremot förbättra villkoren för företagarna och bli bättre på att skapa förutsättningar för att fler ska kunna våga ta steget att starta eget. Förkorta handläggningstider, införa utmaningsrätt, förbättra dialogen, avveckla osund konkurrens, och genomföra fler upphandlingar. Ett enkelt och effektivt sätt att göra det mer attraktivt att starta upp och driva företag i kommunen är att införa Rättviksmodellen. Med en väg in, mindre byråkrati och enklare regler är det ett sätt att slipa ner trösklarna. Det handlar bland annat om att ta bort förskottsbetalning för tillsyn, och

istället införa rådgivande samtal och faktura i efterskott. Säkerställa kompetensförsörjningen i samarbete med universitet och högskolor, region, näringsliv och övriga kommuner.

För att nå kommunens tillväxtmål krävs cirka 35 000 nya arbetstillfällen, främst inom tjänstesektorn. Umeå har som kunskapsnav utomordentliga möjligheter att bidra till en för Sverige och regionen nödvändig utveckling. För att uppnå kommunens tillväxtmål är det helt nödvändigt att näringslivet expanderar snabbare än tidigare, vilket gör Umeå till en, även i framtiden, konkurrenskraftig kommun med hög sysselsättningstillväxt och kraftig tillväxt av nya företag. Flera av de nya företagen är spjutspetsföretag med unika produkter i nya och snabbt växande branscher. De etablerade tillverkningsindustrierna hävdar sig väl.

BESÖKSNÄRINGEN

Det är glädjande att Umeås besöksnäring har återhämtat sig efter pandemin. År 2022 blev ett rekordår. Det krävs emellertid fortsatta satsningar för att främja besöksnäringen. Umeälven är en i många avseenden outnyttjad resurs, och vi måste bli bättre på att ta emot turister som kommer med båt. Moderaterna vill se en ny gästhamn, centralt placerad i Umeå. Här vill vi möjliggöra en gästhamn, driven och finansierad av privata aktörer. Vi ska även se till att vårda det båtliv som redan idag finns. Handeln i Umeå går miste om många ”turistkronor”, när många med båt under sommaren väljer bort Umeå och åker vidare norrut eller söderut. Allt för få stannar till i Umeå p.g.a. bristen på gästbryggor och centralt belägen gästhamn.

Detta gäller inte bara situationen i centrala Umeå, utan är gällande för hela Umeåregionens kustremsa, där vi vet att intresset är stort bland näringsidkare att ta emot besökare i en hamn. Här skulle gästhamnar med god standard, på strategiska platser, skapa goda förutsättningar för en betydande ökning av antalet gästnätter och sålunda vara mycket positivt för såväl båtlivet som möjligheter att utvecklas som turistregion.

En annan sak som saknas i Umeå är attraktiva ställplatser för husbilar och husvagnar, liksom ett s.k. ”truck-stop”. Även detta måste åtgärdas.

Viktigt är också att centrumhandeln kan utvecklas. En konkurrensfördel som brukar pekas ut för de halvexterna handelsområdena är att de erbjuder gratis parkering. För att undanröja en del av konkurrensnackdelen finns möjligheten att erbjuda avgiftsfri parkering i de P-anläggningar och p-platser som UPAB ansvarar över för Umeå kommuns räkning. Moderaterna har upprepade gånger föreslagit försök med avgiftsfri parkering i centrala Umeå, och detta förslag kvarstår. Det måste också vara möjligt att ta sig till centrum med bil – nuvarande S/MP-styre gör det allt svårare för bilister att ta sig in till centrum och det är ett allvarligt hot mot centrumhandeln. Mer om detta i nästa avsnitt.

Vår ambition är att Umeå ska bli en ännu bättre turist- och studentstad. Då krävs det att politikerna lyssnar på de önskemål som finns; dels hos besökare och studenter, dels övriga invånare och företagare i Umeå. Detta gör vi bland annat genom att tillåta utökade serveringstillstånd på Umeås restauranger. Självklart ska restauranger och krogar kunna få serveringstillstånd till kl. 03.00.

Umeå kommun har striktare riktlinjer för serveringstillstånd än andra kommuner i landet. Det tycker inte vi moderater är rimligt. Vi vill ta bort onödiga regler och villkor i våra riktlinjer som kraftigt försvårar för näringslivet. Det handlar bland annat om att ta bort kravet på insynsskydd

vid serveringstillstånd vid idrottsanläggningar och idrottsarrangemang. Moderaterna anser att det räcker att ytan för alkoholservice är geografiskt avskild från idrottsutövandet.

EN STADSPLANERING FÖR ALLA TRAFIKSLAG

För att vardagen ska fungera måste det vara lätt och enkelt att resa både i Umeå och till och från Umeå. Alla trafikslag, även bil, måste ha god framkomlighet i Umeå. I vår del av landet, så är många beroende av bil för att få vardagen att gå ihop. Man kan behöva bilen till och från jobbet, och för sådant som att skjutsa barnen till och från fritidsaktiviteter. Tittar vi på hushållen i Umeå, så är det 35 298 som har bil, vilket motsvarar 56 procent av Umeås hushåll. 8162 hushåll har minst två bilar, vilket motsvarar 12,9 procent av alla hushåll.

Umeå kommuns åtgärdsprogram för renare luft ger resultat och vi ska fortsätta arbetet med detta. När ringleden färdigställs inom det närmaste året så kommer luftkvaliteten att förbättras ytterligare i stadskärnan. Det finns partier som vill förbjuda eller kraftigt begränsa biltrafiken i Umeås centrala delar. Moderaterna säger tydligt nej till en sådan åtgärd. Det är inte bilarna som ska motverkas – det är utsläppen.

Under 2022 låg trafikmängden på Västra Esplanaden på 19 380 fordon (årsmedeldygnstrafik, ÅDT). Det är den lägsta trafikmängden sedan mätningarna startade. Men man kan även konstatera att det under de senaste tio åren inte skett någon trafikökning i centrala Umeå trots att både befolkning och fordonspark ökat och trots att det tillkommit externa köpcentra som kan förväntas orsaka mer bilåkande.

Umeå kommun kommer att ta över väghållarskapet för bland annat Västra Esplanaden när ringleden är färdig. Tekniska nämnden har beslutat att när Västra Länken blir klar, så ska försök

påbörjas med att strypa trafikflödet längs Västra Esplanaden. Det kan exempelvis handla om att ta bort körfält eller på andra sätt begränsa trafiken.

Moderaterna anser att det är helt fel att begränsa trafiken längs Västra Esplanaden redan nu. Först när trafiken på Västra länken har varit igång ett tag kan så vi se vilka effekter det har på biltrafiken i centrum.

Enligt åtgärdsprogrammet för renare luft i Umeå, så bedömdes att med Västra länken utbyggd så förväntades trafikvolymen längs Västra Esplanaden minska med cirka 35 procent färre fordon per dygn. Detta inbegrep trafikdämpande åtgärder innaför ringleden som skulle minska trafiken på Västra Esplanaden med 20 procent. Umeå kommun verkar dock ha börjat arbeta efter målsättningen att trafiken på Västra Esplanaden ska minska med 50 procent, och risken är uppenbar att åtgärderna är för långtgående.

De pågående planerna för att kraftfullt begränsa biltrafiken på Västra Esplanaden verkar dessutom helt förbise det faktum att UPAB i närtid måste uppföra ett nytt P-hus i kvarteret Ymer.

Centrala Umeå har ju en särskild roll för kommunens tillväxt och är en viktig mötesplats för hela regionen. Handel, nöjen och upplevelser är viktiga ingredienser liksom fler bostäder och attraktiva stadsmiljöer. Detta kräver att centrum är tillgängligt för besökare, även för bilister.

Moderaterna står bakom planerna för en parkeringsanläggning i kvarteret Ymer. Det är avgörande för att kunna fortsätta utveckla centrum och är samtidigt en viktig trovärdighetsfråga. Parkeringsreservatet tillkom på 1970-talet för att säkra mark för framtida anläggningar som ska förse centrala Umeå med p-platser och möjlighet till parkeringsköp. Sedan dess har reservatet också bekräftats i översiktsplaner, utbyggnadsplaner för centrum, parkeringsstrategi och parkeringsprogram.

En huvudinriktning i kommunens parkeringsprogram är att omfördela en stor del av anställdas parkering i centrumfyrkanten. Parkering för kunder, besökande och boende ska gå före arbetsplatsparkering i stadskärnan. Ca 40 procent av centrumfyrkantens parkeringsplatser utgörs av anställdas parkering, vilka successivt ska flyttas utanför centrumfyrkanten till samlade anläggningar. Umeå kommun har ett nära samarbete med det kommunala parkeringsbolaget Upab, vars uppdrag är att erbjuda välbelägna parkeringsanläggningar. De har även huvudansvaret för besöksparkeringar i centrum, där många är placerade i parkeringsanläggningar. Parkeringsplatser ska vara lätta att finna så att söktrafiken minskar.

I översiktsplanen med parkeringsstrategi är anläggningen i kvarteret Ymer utpekad som särskilt viktig för handel- och besöksnäringen. Anläggningen har också varit en viktig garant från kommunens sida vid hantering av parkeringsstrategi och regler för parkeringsköp i centrum gentemot fastighetsägare och fastighetsutvecklare. Totalt skulle Ymer kunna medföra ca 300 parkeringsplatser. Anläggningen är beroende av planerna för Västra Esplanaden och färdigställandet av ringleden. Exakt hur den ska utformas och hur stor volymen ska vara kommer givetvis prövas innan byggnationen genomförs. Det är viktigt att beakta bl.a. kollektivtrafikens behov och utrymmeskrav i detta.

P-reservatet är ett av de sista tillgängliga i centrum och är förmån för intecknande av parkeringsköp för hela centrumets utveckling. Parkeringsköp finns redan hänvisade till anläggningen – den är redan delvis intecknad av Umeå kommun. Om vi inte kan teckna fler

parkeringsköp blir det i praktiken ett investeringsstopp i centrum. Det finns idag inga alternativa, likvärdiga lägen för en parkeringsanläggning. Nu är det hög tid att konkretisera planerna för P-huset och säkerställa att det byggs.

Moderaterna röstade för övrigt också nej till genomfartsförbudet för bilar vid hållplatsen Universum, som tekniska nämnden fattade beslut om i juni 2022. Förbudet gör att bilisterna behöver köra längre sträckor, vilket både tar längre tid och är sämre för klimatet.

Moderaterna är negativt inställda till att gå från dagens parkeringsnorm till en s.k. mobilitetsnorm vid planeringen av nya bostadsområden. Det är viktigt att det finns parkeringsplatser nära bostäder så att stadens nya områden byggs för alla. Det är bra om fler kan cykla, gå eller åka kollektivt, men många människor är beroende av bilen.

Vi vill verka för ett Umeå som håller ihop genom hållbara kommunikationer, vägar och kollektivtrafik så att umeåborna kan få vardagspusslet att gå ihop. För att uppnå det krävs bra bilvägar, samt en utbyggnad av kollektivtrafik i kombination med ökade möjligheter att gå och cykla. Vi avser också att ta bort onödiga vägbulor som skapar ryckighet i trafiken.

För kollektivtrafiken är ökad turtäthet är ett viktigt inslag för att göra det mer attraktivt att åka buss. Sedan år 2005 har utvecklingen varit fantastisk. Kollektivtrafikresandet har ökat med över 100 procent. Flera resanderekord har också satts i vår kollektivtrafik under våren 2023. Från Moderaterna så ser även positivt på att fortsätta och utöka satsningen med elbussar. Däremot föreslår vi att kollektivtrafiken under 2024 pausar användandet av HVO, då priserna för detta drivmedel har skenat under senare år. Merkostnaden för år 2024 uppgår enligt prognosen till 9,75 miljoner kr för att bussarna ska drivas på bränslet HVO istället för diesel, och till skillnad från S/MP, så tillför vi inte den summan till kollektivtrafiken. Vi noterar att Region Västerbotten också tänker avstå HVO i länstrafikens bussar under kommande år, just p.g.a. kostnadsskäl.

EN ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

En viktig del i kommunens attraktivitet är att vara en modern och god arbetsgivare. Umeå kommun står inför stora rekryteringsbehov. Kompetensförsörjningen är en stor utmaning. Umeå har förvisso bättre förutsättningar än många andra kommuner: vi har en bred arbetsmarknad, ett stort utbud av utbildningar, en positiv befolkningsutveckling och goda pendlingsmöjligheter.

Sveriges Kommuner och Regioner har pekat ut nio strategier för att klara kompetensförsörjningen, och här finns naturligtvis mycket att göra: Använd kompetens rätt, bredda rekryteringen, låt fler jobba mer, förläng arbetslivet, visa på karriärmöjligheter, skapa engagemang, nyttja tekniken, marknadsför jobben, underlätta lönekarriär.

För Umeå kommun så ökade sjukfrånvaron år 2022 från 7,1 till 7,8 procent. Vi ser fortsatt att sjukskrivningarna drabbar kvinnor hårdast. Män har ökat till 5,8 procent och kvinnor ökat till 8,7 procent. Detta innebär ett lidande för den enskilde, samtidigt som kostnaderna ökar för kommunen som arbetsgivare. Sjuklönekostnaderna inkl. PO uppgick år 2022 till 135 miljoner kr. Räkna vi in de indirekta kostnaderna (kostnad för ersättare, mertid, övertid, vikarie, produktionsstörningar, förseningar, kvalitetsbortfall, kvalitetsbristkostnader m.m.) har det enligt tidigare års bedömningar av förvaltningen kunnat räknas upp emot det dubbla per år.

Här kan vi jämföra med våra kommunala bolag, som har lägre sjukfrånvaro. Det ser lite olika ut inom de olika bolagen, men flertalet har betydligt lägre sjukfrånvaro än de kommunala förvaltningarna. Det finns anledning att jämföra och se vad vi kan ta med oss till förvaltningarna, gällande alltifrån förutsättningar för friskvård till annat. Det skulle kunna bidra till att få ned sjukskrivningarna och samtidigt minska kostnaderna för kommunen.

Faktorer som enligt forskningen påverkar hälsan negativt är små möjligheter att påverka arbetssituationen kombinerat med höga krav och bristande stöd i arbetet. Likaså obalans mellan ansträngning och belöning samt rollkonflikter. Ledarskapets betydelse och ansvar, på olika nivåer i kommunen, kan därför inte tillräckligt understrykas och måste särskilt uppmärksammas under kommande år. En strävan måste vara att få mer självbestämmande för personalen ute i verksamheten, så att de bättre kan styra över sin arbetssituation. God kontroll och rättvisa ger enligt forskningen minskad risk för sjukskrivning på grund av psykisk ohälsa. Bildandet av intraprenader för att öka frihetsgraden för de anställda är något som ska uppmuntras. Kommunen är Umeås största arbetsgivare och krafttag måste tas för att förbättra arbetsmiljön och minska sjukfrånvaron. Tydlig ledning i en rimligt stor organisation kommer att minska sjukfrånvaron.

Pandemin har fått till följd att distansarbetet har fått sig ett uppsving. Sannolikt kommer många anställda i större utsträckning än tidigare vilja fortsätta jobba på distans, i den mån det är förenligt med jobbetts karaktär, arbetsgivarens önskemål och personalens egna förutsättningar. Umeå kommun bör ha en positiv grundinställning till detta. En modern arbetsgivare måste ha en flexibel och positiv inställning till detta.

Som en del i att vara en modern arbetsgivare, och samtidigt minska sjuktalen, vill vi att all personal ska ges möjlighet att träna på arbetstid. Inom Umeå kommun har redan flera kommunala bolag insett fördelarna med detta. Bland de kommunala bolag som erbjuder möjligheten till träning på arbetstid för sina anställda finns Umeå Energi AB, VAKIN, AB Bostaden och UPAB. Sjukfrånvaron är betydligt lägre bland de anställda inom de kommunala bolagen jämfört med de anställda inom den kommunala förvaltningen. År 2010 avskaffade Umeå kommun friskvårdstimmen för de anställda inom förvaltningen. Det var ett misstag.

Genom ett återinförande av friskvårdstimme så uppmuntrar vi vår personal att träna, och det vinner alla på: arbetsgivaren som får lägre kostnader för sjukfrånvaro och den enskilde i formen av ett friskare liv. Fysisk aktivitet på arbetstid är positivt för hälsan. Detta finns som ovan beskrivet redan hos vissa av våra kommunala bolag, men bör gälla alla anställda inom Umeå kommun. Sedan kan det variera hur detta organiseras på de olika arbetsplatserna, det handlar ju om att anpassa scheman och annat. Ansvarig chef fattar beslut om exakt hur det ska lösas utifrån verksamhetens behov.

Jämställdhet är viktigt för att alla ska ha samma möjligheter till fria livsval. Alla ska behandlas lika oavsett kön, ålder, sexuell läggning, etnicitet, religiös uppfattning eller funktionsnedsättning. Lika lön för lika arbete ska vara självklart. Det är viktigt att erbjuda barnomsorg på obekväma arbetstider inte minst för att det är många kvinnor som arbetar inom sektorer med oregelbundna arbetstider.

Det är viktigt att arbetsmarknaden i Umeå öppnas upp för fler arbetsgivare, särskilt inom den offentliga sektorn. De som jobbar inom traditionella kvinnoyrken har idag för få arbetsgivare att välja mellan – vanligtvis en eller möjligen två. Här finns det en stor potential för utveckling

under den kommande perioden. De norra delarna av vårt land har länge haft problem med att lyckas attrahera kvinnor i samma utsträckning som städerna i södra Sverige. Det är ingen nyhet att arbetsmarknaden för kvinnor i norra Sverige därtill är kraftigt orienterad mot offentlig sektor. Här behövs en förnyelse av arbetslivet med fler val av olika arbetsgivare för att göra Umeå och vår region mer intressant.

HUSHÅLL MED SKATTEBETALARNAS PENGAR - SÄNKT SKATT ÄR EN FRIHETS- OCH RÄTTVISEFRÅGA!

Umeå kommun har en hög kommunalskatt. Skatten i Umeå är omkring två kronor högre än flertalet jämförbara kommuner. Det innebär att en genomsnittlig familj där två vuxna arbetar betalar ca 12 650 kr mer per år i skatt än dem som bor i jämförbara kommuner. Umeåborna borde kunna kräva betydligt mer av service och välfärd med tanke på hur mycket mer pengar de betalar in jämfört med människor som bor i andra kommuner runt om i landet.

Av landets 20 största kommuner har Umeå kommun högst kommunalskatt. Av dessa 20 kommuner är 17 socialdemokratiskt styrda. Övriga S-styrda kommuner har alltså lägre skatt än Umeå. Vi har en högre kommunalskatt i Umeå utan att kunna påvisa någon generellt högre kvalitet i verksamheterna. Kommunalskatten påverkar alla med en inkomst och är den största enskilda utgiften för svenska familjer. Det finns partier som hävdar att det inte går att sänka skatten av ekonomiska skäl. ”Det går inte att hitta pengarna.” Så är det naturligtvis inte. Det handlar om att prioritera. Kommunalskatten slår hårdast mot dem med låga inkomster, eftersom dessa har små marginaler. I dessa tider med stigande kostnader för boende, drivmedel, livsmedel och energi så är vikten av sänkt skatt ännu större för kommuninvånarna.

I vårt förslag för år 2024 sänker vi skatten i Umeå kommun med 20 öre och ambitionen är att återkomma med skattesänkingsförslag även kommande år. Medelskattesatsen för landets alla kommuner är 20,88 år 2023. Även efter vår skattesänkning med 20 öre, skulle Umeå kommun alltså ligga 1 kr och 72 öre högre än rikssnittet för landets alla kommuner. Förslaget finansieras bl.a. via ramsänkningar – jmf S/MP - för kommunstyrelsen, kulturnämnden, miljö- och hälsoskydds-nämnden, IF-nämnden samt tekniska nämnden.

I tabellen nedan ser vi hur skattesatserna ser ut för landets 20 största kommuner. Umeå ligger tyvärr i topp.

Kommunala skattesatser liksom regionskatt bland landets 20 största kommuner rangordnade högst till lägst (källa: SCB 2023)

Kommun	Skattesats kommun %	Region	Skattesats region %	Total skattesats %
Umeå	22,80	Västerbotten	11,35	34,15
Sundsvall	22,59	Västernorrland	11,29	33,88
Gävle	22,26	Gävleborg	11,51	33,77
Eskilstuna	22,02	Sörmland	10,83	32,85
Norrköping	21,75	Östergötland	11,55	33,30
Jönköping	21,64	Jönköpings län	11,76	33,40
Örebro	21,35	Örebro län	11,55	32,90
Borås	21,31	Västra Götalandsregionen	11,48	32,79
Lund	21,24	Skåne	11,18	32,42
Malmö	21,24	Skåne	11,18	32,42
Uppsala	21,14	Uppsala	11,71	32,85
Göteborg	21,12	Västra Götalandsregionen	11,48	32,60
Halmstad	20,98	Halland	11,40	32,38
Västerås	20,36	Västmanland	10,88	31,24
Helsingborg	20,21	Skåne	11,18	31,39
Linköping	20,20	Östergötland	11,55	31,75
Södertälje	20,15	Stockholm	12,08	32,23
Huddinge	19,47	Stockholm	12,08	31,55
Nacka	17,98	Stockholm	12,08	30,06
Stockholm	17,74	Stockholm	12,08	29,82
Genomsnitt:	20,88		11,51	32,39

BOSTADSBYGGANDE – ATTRAKTIVA LIVSMILJÖER I HELA KOMMUNEN

Det råder bostadsbrist i Umeå. Det är ett hot mot Umeås tillväxt. Ett mål för kommunen är att bostadsbyggandet ska öka till 2000 nya bostäder per år. Under 2022 blev 927 bostäder färdigställda. År 2021 byggdes endast 611 och 2020 blott 412 bostäder. Sammanfattningsvis långt under målet.

De kommande åren ser det dessutom extra illa ut kopplat till externa faktorer som skenande byggkostnader, inflation och högre räntor.

Det skulle behövas en kraftfull ökning av takten på nyproduktion av bostäder för att nå kommunens mål. Vi behöver fler småhus, fler bostadsrätter och fler hyreslägenheter i hela kommunen. Här måste de privata aktörerna och det kommunala bostadsbolaget AB Bostaden hjälpas åt. Kommunen har sedan tidigare börjat inrikta processen på kortare tid för markreservation. Flexiblare och mer generella detaljplaner med optimal volym och användning är också en viktig förutsättning.

Fler områden måste öppnas upp för nybyggnation av bostäder, samtidigt som takten på kompletteringsbyggande ökar. Under förra året lyckades vi i byggnadsnämnden få bifall till ett initiativ om att inleda planarbete för Röbacksliden och Tegelbruksberget. Detta för att tillskapa fler bostäder.

Under det senaste decenniet har småhusens andel av den totala produktionen legat på låga 17 procent i vår kommun. Föregående år var andelen 9 procent småhus och som jämförelse stod hyresrätterna för 62 procent av de färdigställda bostäderna år 2022. Umeå måste bli bättre på att erbjuda attraktivt boende i småhus runt om i vår kommun. Vi moderater lade under förra mandatperioden ett förslag i fullmäktige om att uppdra till kommunstyrelsen att skyndsamt möjliggöra en högre takt på byggande av fler småhus. Detta röstades tyvärr ned, men behovet kvarstår. Däremot har det glädjande nog lyfts in som en viktig punkt i Umeå kommuns bostadsförsörjningsprogram som antogs i december 2022.

Småhusen är en viktig, och ibland förbisedd, förutsättning för kommunens utveckling. Många undersökningar visar att det är just i småhus som en majoritet av befolkningen helst vill bo. I en Sifo-mätning från 2019 så angav exempelvis 75 procent av svenskarna att de ville bo i villa, radhus eller kedjehus. Det behövs mer av allt – både småhus, bostadsrätter och hyresrätter. Men den låga produktionen av småhus sticker ut i sammanhanget. Kommunen behöver en långsiktig planering där det alltid finns en ”bank” med byggklar mark. Blandat boende i olika områden är eftersträvänsvärt.

Vi anser att det kommunala bostadsbolaget har en central roll att spela när det gäller nyproduktion av hyresrätter. AB Bostaden har idag en dominerande andel – omkring 45 procent – av hyresrättsbeståndet i Umeå. Moderaterna vill möjliggöra ökad nyproduktion och upprustning av befintligt bestånd genom att fortsätta avyttra delar av AB Bostadens fastighetsbestånd.

AB Bostaden står inför stora utmaningar – ökad takt av nyproduktion men framförallt gällande ett stort upprustningsbehov av miljonprogrammet, vilket kräver betydande kapitaltillskott. Dagens renoveringstakt måste öka. Affärsmässigheten måste komma i första hand. Ökad upplåning är inget alternativ eftersom kommunen i princip nått utlåningstaket där AB Bostaden ligger på samma nivå som innan avyttringarna 2017. Dessutom kommer ytterligare upplåning att krävas eftersom ca 530 lägenheter ska färdigställas. En betydande försäljning av Bostadens bestånd är därför en nödvändighet för att skapa utrymme för renoveringar, nybyggnationer och minska skuldbördan. Avyttringen bör vara mer omfattande än den som genomfördes 2017. Det minskar dessutom Bostadens dominerande roll på marknaden och släpper in fler förvaltande aktörer som kan dra sitt strå till stacken avseende nyproduktion av hyreslägenheter.

Vi ska fortsätta förtäta och bygga centralt. Men trots den täta stadens fördelar är den svår att förverkliga p.g.a. otidsenliga regler. De normer och krav som nu finns gör det svårt att bygga

den typen av miljöer som många efterfrågar. Därför måste hämmande regler och strandskydd ifrågasättas. Moderaterna i Umeå vill ta bort lokala ”kvadratmeterregler” som styr storleken på friyta mm och ersätta dem med kvalitetskrav. Höga och låga hus ska kunna samsas och skapa variation.

Sävar, Holmsund/Obbola och Hörnefors ska fortsätta att växa. Umeås kommundelar erbjuder en attraktiv livsmiljö och utgör ett viktigt fortsatt område för utveckling. AB Bostaden ska i alla lägen beakta möjligheten till nyproduktion och bygga lägenheter utanför de centrala stadsdelarna. Det kan handla om kommundelscentra, men även i byar med omland som exempelvis Taveljö, Sörmjöle, Bullmark, Botsmark, Yttersjö, Hissjö, m.fl. Detta efter ett moderat förslag som vann bifall i fullmäktige år 2021.

Planeringen av kommunen präglas idag av förtätning, och den så kallade femkilometersstaden hamnar ofta i fokus i kommunens planering. Vi vill ha en stadsplanering som värdesätter utveckling även i de yttre stadsdelarna som gränsar till landsbygden. För att inte tala om Umeås attraktiva landsbygd. Enligt kunskapsrapporten *Umeås landsbygd*, så består 93 procent av kommunens yta av landsbygd. Ca 16 procent av kommunens invånare bor därmed på landsbygden. Närhet till naturen och möjligheten till stora boendeytor är några viktiga kvaliteter. Statistiken visar också att det under senare har flyttat fler människor från Umeås tätorter till Umeås landsbygd än tvärtom. Så det gäller att möjliggöra byggnationer av bostäder även utanför de centrala stadsdelarna. Likväl som vi siktar på att göra Umeå till det självklara storstadsalternativet i norra Sverige, ska vi också se till att erbjuda de bästa levnads- och utvecklingsbetingelserna för boende på landsbygden inom våra kommungränser.

SKOLAN

Sveriges bästa skola – för varje elev – varje dag. Så sammanfattas vår ambition för Umeås skolor. Vi vill satsa mer resurser på skolan än vad som gjorts under den senaste mandatperioden. Även om det inte är resurserna i sig som är det avgörande, så vet vi att just grundskolan har lägre kostnadsnivåer är snittet. Vi föreslår 88,55 mnkr i ramökning jämfört med innevarande år, vilket är 20 mnkr mer än S/MP-förslaget.

Det viktiga är inte vem som är huvudman för en skola – det viktiga är hög kvalitet. Att få välja skola och förskola skapar trygghet. 3 av 4 föräldrar och elever anser det vara positivt att kunna välja skola. Det ska finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen, så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola. Samtidigt är det naturligtvis viktigt med noggrann kontroll av kvalitén i undervisningen. Val av skola ska bli obligatoriskt i Umeå.

Studieresultaten i våra skolor är trots goda förutsättningar inte tillräckligt bra. Detta märktes tidigare i SKR:s Öppna jämförelser mellan landets olika kommuner, gällande till exempel genomsnittligt meritvärde årskurs 9. Vägde man in elevernas förutsättningar, det s.k. sammanvägda resultatet, hamnade Umeå inte tillräckligt bra till gällande resultat. Liknande resultat har uppmärksammats av både Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet.

Alla skolor i Umeå, oavsett om de är friskolor eller kommunala skolor, ska befrias från onödig politisk detaljstyrning och ha rätt att själva ansvara för sin ekonomi, sin personal, profil och sina studieresultat. Det skapar också goda möjligheter, inte minst för byaskolor och mindre skolor på landsbygden runt om i vår kommun att kunna utvecklas och få styra över sin egen

framtid. Så länge det finns elevunderlag, personal och ekonomi att bedriva verksamheten behöver ingen vara orolig för att skolan ska försvinna utan ges tvärtom möjlighet att kunna utvecklas.

En viktig grund för våra ungas utveckling läggs redan i förskolan. Tillgången till förskoleplatser är viktig för Umeås utveckling, även sett ur perspektivet att det ska vara attraktivt för familjer att flytta hit. Föräldrar ska kunna ansöka om plats i förskola upp till ett år innan den ska tas i anspråk, i stället för dagens 6 månader. Det måste finnas en beredskap att bygga ut förskoleplatser i snabbare takt där vi ser att det finns efterfrågan, inte minst gäller detta ute i byarna på landsbygden. Ett sådant exempel är Tavelnsjöbygden.

Lärandemiljön ska vara stimulerande, trygg och i klassrummen ska det vara lugn och ro. Stök, skolk och oordning i klassrummen ska inte accepteras. Redan idag finns det befogenheter för rektorer och lärare att veta åtgärder för att upprätthålla ordning på skolorna, även om vi moderater skulle vilja gå längre och införa sådant som ordningsomdömen. Vi har nolltolerans mot kränkande behandling och mobbning i och kring skolan och vi ställer krav på att skolan aktivt förebygger sådant samt tar fullt ansvar om något allvarligt inträffar. Vi har sett alarmerande exempel på senare tid, med hot och våld på våra skolor i Umeå.

Vuxenvärlden måste reagera och stå upp för en god arbetsmiljö för Umeås elever och lärare. Alla brott på skoltid eller i anslutning till skoldagen ska polisanmälas. Så är det tyvärr inte idag. Skolor som anser att det krävs ytterligare insatser i form av vakter, kamerabevakning eller säkerhetssamordnare ska självklart anställa sådana, om behov föreligger.

Ett tilltagande problem i Umeå är nyttjandet av narkotika. Det krävs en samverkan för unga i riskzon med bland annat följande aktörer: skola, socialtjänst och polisen. Allt fler gymnasieskolor runt om i landet inför frivilliga slumpvisa drogtester som en del i skolans förebyggande policy. Enligt uppgifter i riksmidia har var sjätte kommun infört drogtester på skolorna. Moderaterna vill att även Umeå kommun inför detta på kommunens gymnasieskolor. Det är positivt att ett av våra tidigare förslag, rondering med narkotikahundar på skolorna, numera har börjat genomföras. Vi ser gärna att det samarbetet med Polisen utvecklas till att innefatta fler verksamheter i kommunen än skolan, som exempelvis kommunens fritidsgårdar och mötesplatser för unga.

En viktig förutsättning för goda kunskapsresultat är att vi följer upp resultaten kontinuerligt. Moderaterna anser att betyg är ett viktigt verktyg för att tydligt ange hur elever ligger till och sänder viktiga signaler om stödbehov. Med betyg ökar också skolans fokus på kunskapsresultaten. Från och med höstterminen 2021 är det fritt fram för rektor på alla skolor i Sverige att själv besluta om betyg från årskurs fyra. Moderaterna anser att Umeå kommun ska uppmuntra kommunens rektorer att besluta om betyg från årskurs fyra.

Vi måste investera i skolan och satsa på lärarna. Inget är viktigare för att höja kunskapsresultaten än att ge lärarna kraft och tid att få vara just lärare. Våra elever behöver mer tid med sina lärare. Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder mindre andel av sin tid till undervisning jämfört med andra länder. Skolverket pekar på att svenska lärare lägger över två timmar per dag på administration och uppgifter relaterade till ordning och omsorg. Det handlar exempelvis om att iordningställa lokaler, behandla ledighetsansökningar, agera rastvakt och övervaka omklädningsrum. Detta är tid som skulle kunna användas till lärande och till att ge stöd åt dem som behöver det mest.

För att ge lärare mer tid för att exempelvis förbereda lektioner samt fokusera på undervisningen vill vi införa lärarassistenter i skolan. Lärarassistenternas uppdrag ska vara att assistera och avlasta lärarna med uppgifter av administrativ karaktär.

2019 införde för- och grundskolenämnden ett krav på att dagbarnvårdare måste arbeta hemifrån men samarbeta i arbetslag med minst fyra dagbarnvårdare. Sedan dess har många dagbarnvårdare i Umeå lagt ner sina verksamheter, vilket har försämrat möjligheten för föräldrar att välja familjedaghem till sitt barn. Vi vill därför att för- och grundskolenämnden genomför en kommunövergripande satsning i syfte att öka tillgången på dagbarnvårdare.

Gymnasieskolorna i Umeå ska ge alla elever goda kunskaper och färdigheter för att på så sätt förbereda varje elev inför högre studier eller yrkeslivet. Kunskapsförmedlingen ska alltid stå främsta rummet. Skolornas kontakt med näringslivet för att förbereda eleverna för livet efter examen ska underlättas och uppmuntras.

Moderaterna anser att Umeå kommun behöver göra det enklare för de politiska ungdomsförbunden att besöka de kommunala gymnasieskolorna. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden antog ett sådant uppdrag redan 2022, men det är fortfarande svårt för ungdomsförbunden att besöka gymnasieskolorna. Mer behöver göras. Att ungdomar får möta och samtala med politiska partier är grundläggande för demokratin.

Inom skolan finns det områden, som inte specifikt adresseras och där det är oklart i vilken omfattning som exempelvis hedersvåld och antisemitism förekommer. Här krävs det både specifika kartläggningar och utbildningsinsatser. Sexuella trakasserier och annat förtryck måste tas på allvar och skolan måste tydligt markera och ta avstånd från det samt alltid polisanmäla handlingar som bedöms vara brottsliga.

Statistiken över arbetsmiljöhändelser gällande hot och våld mot skolans medarbetare har ökat över tid i Umeå kommun. Antalet anmälda arbetsmiljöhändelser i Umeå kommun som har orsakat skada på grund av hot eller våld, har mångdubblats mellan 2017 och 2022, från 12 till 134 inrapporterade händelser. När det gäller antalet inrapporterade tillbud kopplade till hot om våld, så har dessa ökat kraftigt de senaste åren. År 2017 uppgick antalet till 129 st. År 2022 var motsvarande siffra 364 st. Det är en skrämmande utveckling. Skolan ska självklart vara en trygg plats för elever, lärare och annan personal. Den som arbetar inom skolans verksamhet ska inte behöva vara rädd för att bli utsatt för hot eller våld.

Förra året fattade gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut om att ansöka om att införa kamerabevakning vid huvudentréerna på Dragonskolan. Bakgrunden till beslutet var att elever och lärare kände otrygghet på skolan efter att det förekommit ett flertal incidenter och bråk på skolan. Skolan hade redan innan detta vidtagit flera åtgärder, som att låsa skolan för utomstående och låta väktare patrullera på skolan. Att bråk förekommer i gymnasieskolans lokaler tar vi på största allvar och är något som ska bekämpas.

EN TRYGG ÄLDREOMSORG OCH FUNKTIONSHINDEROMSORG

Umeå ska fortsätta utveckla äldre- och funktionshinderomsorgen så att den kännetecknas av delaktighet, valfrihet och självbestämmande. Moderaterna föreslår en förstärkning av äldrenämndens ram i Umeå med 74 miljoner kr för år 2024, vilket är något mer än vad de styrande Socialdemokraterna och Miljöpartiet föreslår. För individ- och familjenämnden är motsvarande ökning 66 miljoner kr för nästkommande år.

Det ska vara tryggt att åldras i vår kommun. Vi vill se en variation av äldreboenden med olika former av service och med olika typer av upplåtelseform. Sammanhängande äldrevårdskedjor behövs för äldre med successivt ökande behov. Umeå behöver en utökad byggnadstakt för boende riktade till äldre. Umeå behöver fortsätta utveckla boendeformer för äldre som seniorboenden/trygghetsboenden. Särskilt boende för äldre med olika typer med kognitiv svikt.

Det ska vara en rättighet för äldre att beredas plats på ett boende, när man känner sig otrygg och blir sjuk. För dem som bor kvar hemma, så ska det vara tydligt med vem/vilka som ska komma från hemtjänsten och när på dagen. Mat som är god och näringsriktig ska alltid serveras, och aktiviteter för äldre ska erbjudas så att ofrivillig ensamhet undviks. Det måste finnas större möjlighet att välja vilken mat man vill äta, men också om man vill äta ensam eller med sällskap av andra.

Äldre ska kunna vara säkra på att man får den vård och omsorg som förväntas. En vård och omsorg som ska präglas av god och säker kvalitet och ett värdigt bemötande. Detta gäller även hur kommunens personal hanterar läkemedlen, som är så viktig för de äldre.

Vi ser det som en absolut självklarhet att arbetsgivaren säkerställer att personalen både förstår och kan göra sig förstådd hos dem som de är satta att hjälpa. Så är inte fallet idag inom Umeå kommun. Det finns flera exempel från Umeå där bristande kunskaper i svenska språket hos personalen inneburit stora bekymmer och allvarliga incidenter för både boende och anhöriga.

I *Patientsäkerhetsberättelsen för äldrenämnden år 2022* står det att det blir allt svårare att ge delegering till all omsorgspersonal på grund av att omsorgspersonalens erfarenhet och kompetens upplevs vara lägre än tidigare, samt att bristande språkförståelse förekommer. Antalet läkemedelsrelaterade avvikelser har ökat med 10% på ett år och orsaken till detta antas bero på samma sak. Sjuksköterskorna anser dessutom att de största patientsäkerhetsriskerna är att det finns kunskapsbrist och språksvårigheter hos en del omsorgspersonal.

Fler åtgärder måste vidtas för att öka kompetensen hos personalen där språket är en stor del. Redan vid rekrytering av personal så har kommunen ett ansvar att försäkra sig om att den blivande anställda har nödvändiga språkkunskaper. Rekryteringsbehoven i äldreomsorgen är mycket stora, men det är ingen lösning att sänka kraven på att kunna det svenska språket när det utgör en så viktig del av god omvårdnad och patientsäkerhet.

Vi föreslår därför att kommunen inför språktest vid anställning av personal inom hemtjänst, funktionshinderomsorg och äldreomsorg. Det handlar i grunden om respekt för de personer som behöver hjälp, förutsättningar för en värdig omsorg och det handlar om patientsäkerhet.

Vi vet samtidigt att personalen arbetar under hårt tryck och sjukfrånvaron är hög. Det finns ett behov av ökad grundbemanning. I jämförelse med andra kommuner har Umeå kommun en låg bemanning av omsorgspersonal. Ett fokus måste vara att ge personalen bättre arbetsförhållanden och i möjligaste mån minska antalet delade turer m.m.

Umeå kommun var tidigt ute med att erbjuda eget val inom hemtjänst och sedan 2010 har vi lagen om valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten. Att fokusera på kvalitet är en självklarhet och vi vet med säkerhet att brukarnas behov tillgodoses bättre samtidigt som nöjdheten har ökat. Kundnöjdheten inom hemtjänsten är mycket hög. Utöver den kommunala hemtjänsten erbjuder ett flertal privata hemtjänstföretag sina tjänster. Denna valfrihet höll på att krossas av S och V år 2019, men en majoritet i KF stoppade deras försök att avskaffa LOV inom hemtjänsten. Tyvärr har antalet utförare sedan dess minskat p.g.a. försämrade villkor.

LOV-systemet i Umeå borde garantera likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla utförare, såväl de privata hemtjänstföretagen som den kommunala hemtjänsten. Ersättningsnivåerna måste justeras så att de privata hemtjänstutförarna och den kommunala hemtjänsten får samma ersättning och kan konkurrera på lika villkor.

Vi står inför stora rekryteringsbehov inom vård och omsorg och behöver göra mer för att locka människor till vårdrket. I dag har andelen utbildad arbetskraft inom äldreomsorgen sjunkit till alltför låga nivåer. För att säkerställa att personalens tid används på rätt sätt vill vi se fler vårdnära serviceteam, som kan avlasta ordinarie personal uppgifter med till exempel städning och tvätt. Detta borde införas på bred front i verksamheterna. Umeå kommun måste också bli bättre på att använda ny teknik och digitaliseringens möjligheter. Kostnaderna för äldreomsorgen kommer i framtiden bli betydligt högre, samtidigt som det kommer att råda akut brist på personal.

Det är bra att det har tillkommit fler seniorboenden och trygghetsboenden vilket möjliggör att människor kan leva mer självständigt längre tid. Olika boendeformer kompletterar den äldreomsorg som finns idag. Andra driftsformer är något som också kompletterar och vi vill uppmuntra enheter inom den kommunala äldreomsorgen att ombildas till intraprenader.

Intraprenader ger personalen större inflytande över verksamheten, ofta med lägre sjukfrånvaro och större nöjdhet bland personalen som följd.

Vi har länge lyft frågan om att ett demensboende för yngre ska tillskapas och är positiva till att en utredning är tillsatt och att arbetet med frågan fortsätter. Även kommunens kranskommuner bör tillfrågas eftersom ett anpassat demensboende för yngre personer kan vara ett alternativ där kommunerna ges möjlighet att köpa boendeplatser. Det är fel att inte tillgodose de behov som finns hos de som drabbats av demens i tidig ålder bara för att de ”inte är tillräckligt många”.

Umeå kommuns verksamheter ska stödja varje människas strävan att få leva det liv man vill utifrån sin egen förmåga och önskan. Det innebär inte att det saknas behov av stöd. Alla har inte samma förutsättningar. Olika sorters funktionsnedsättningar blir ett handikapp för den enskilde först om samhället inte förmår möta de olika svårigheter människorna kan ha. Ökad tillgänglighet är en av de viktigaste frågorna. Kommunen ska i all sin verksamhet skapa förutsättningar för funktionsnedsatta att ta del av utbudet på samma sätt som alla andra. Alla insatser som ges till personer med funktionsnedsättning skall alltid utformas utifrån den enskilde individens behov. Vi anser att möjligheterna till adekvat jobb eller annan sysselsättning behöver förbättras i kommunen för funktionsnedsatta.

Många personer med omfattande funktionsnedsättningar tillbringar en stor del av sin dag i det egna hemmet. Därför är bostaden många gånger mer betydelsefull för personer med funktionsnedsättning än för den som inte har en funktionsnedsättning. Ett positivt socialt samspel med andra är nödvändigt för ett gott liv. Boenden bör inte heller vara större än att den enskilde kan få en social roll i gruppen, knyta vänskapsband och kunna förstå och förutsäga de andras reaktioner. I Umeå finns för få boenden med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna jämfört med behovet. Umeå växer och behovet av boenden för personer med funktionsnedsättningar växer också i takt med stadens utveckling.

Umeå kommuns funktionshinderomsorg ger stöd och service personer med funktionsnedsättning så att de ska kunna leva ett så självständigt och meningsfullt liv som möjligt. Stöd kan innebära till exempel personlig assistans, daglig verksamhet, boendestöd eller boende. Tack vare Lagen om valfrihet (LOV) i hemtjänsten vet vi att både kvalitet och medinflytande har förbättrats och därför vill vi införa LOV i fler verksamheter. Tillsammans med de övriga borgerliga partierna så föreslår vi införandet av Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom särskilt boende, funktionshinderomsorg och daglig verksamhet.

Ett starkare fokus ska samtidigt under kommande år läggas på kontroller av välfärdsbrottslighet och fusk, kopplat till assistansersättningen och LSS. På nationell nivå bedöms fuskets uppgång till miljardbelopp, och det förekommer dessvärre även på lokal nivå här i Umeå. Vi bedömer att det finns goda förutsättningar att minska kostnaderna, genom noggrannare kontroller, och i det fall fusk upptäcks – genom återkrav och omprövning av beslut. Systematisk uppföljning ökar möjligheten att säkerställa att den assistans som utförs är av god kvalitet och i enlighet med behov och beslut.

UMEÅ – EN IDROTTSSTAD I TOPPKLASS!

Umeå har utsetts till ”Sveriges bästa idrottsstad” både år 2021, 2020 och 2018. Priset delas ut sedan 2011 av SVT Sport i samband med SM-veckan. Det är ett kvitto på att Umeås satsningar på idrott – både på bredd och spets – är rätt väg att gå. Detta är också långsiktiga satsningar som vi har varit och är överens om politiskt över blockgränsen.

Idrott och stimulans för folkhälsan utgör viktiga inslag i en modern och växande kommun. Fysisk aktivitet som till exempel idrott är viktigt, inte minst för barn och unga. Strategiska investeringar ska fortsätta göras inom detta område, i synnerhet i samarbete med det privata näringslivet. Det är i detta sammanhang hög tid att gå från ord till handling och förverkliga planerna på en ny evenemangsarena i Umeå.

Vi har politiskt över blockgränserna varit överens om vikten av att satsa på idrotten. Umeå har ett rikt föreningsliv vilket bidrar till en demokratisk utveckling och samhörighet. Moderaterna ser positivt på stödet till det ideella föreningslivet. Umeå har en ung befolkning och det är därför särskilt angeläget att fortsättningsvis skapa möjligheter för ett utvecklande idrotts- och fritidsutbud i kommunen.

Det är viktigt att ungdomsverksamhet erbjuds i trygga miljöer. I Umeå kommun finns det elva fritidsgårdar och två mötesplatser för unga. Fritidsgårdarna riktar sig till ungdomar i åldern 13-17 år och Ungdomens hus i centrala Umeå och på Ersboda riktar sig till äldre ungdomar, från 16 till 23 år. Moderaterna anser att kommunens mötesplatser för unga främst ska rikta sig till ungdomar i yngre åldrar. När äldre ungdomar vistas på fritidsgårdar och andra mötesplatser kan det leda till att de som är yngre inte vågar gå till fritidsgårdar. Moderaterna föreslår en generell övre åldersgräns på 19 år för kommunens öppna verksamhet för unga, så att de som vistas där är unga personer som går i högstadiet eller i gymnasiet.

Det är viktigt att prioritera att vårda och underhålla de anläggningar som vi har. Idag har vi anläggningar som förstörs på grund av bristande underhåll, exempelvis konstgräsplaner. Under flera år har reinvesteringen i kommunens konstgräsplaner varit eftersatt, vilket har lett till att flera konstgräsplaner har överskridit sin livslängd och därmed blir ospelbara. Det krävs en högre utbytetakt av de befintliga konstgräsplanerna så att de kan användas för idrottsverksamhet. Att inte ta hand om de anläggningar som finns är misshushållning med Umeåbornas pengar. Moderaterna anser att det vore bra att byta ut flera konstgräsplaner samtidigt, då det skulle kunna vara mer kostnadseffektivt än att byta ut en plan åt gången.

Vi ska också aktivt verka för att fler nationella tävlingar kan genomföras i Umeå. Svenska rallyt är Sveriges största årligen återkommande sportevenemang, och tillika landets största rallytävling. Från och med 2022 blev Umeå ny huvudort för VM-tävlingen. Det är mycket glädjande att Svenska Rallyt kommit till vår region. Rallyt är ett världsevenemang med miljoner tittare världen över. Sommaren 2023 kommer Umeå att arrangera SM-veckan, vilket betyder att ett flertal olika idrottssevenemang kommer att arrangeras under denna vecka.

Ett annat intressant område är skidsporterna, där Umeå borde ges goda förutsättningar att arrangera längdskidtävlingar på både nationell- och internationell nivå. Skidsporten spelar också en viktig roll för den breda allmänheten i Umeå.

En hög simkunnighet bland invånarna är viktigt ur ett säkerhetsperspektiv och Umeås simhallar fyller därmed en viktig funktion. Badverksamheten i Umeå kommun har under lång tid haft problem med att hålla en budget i balans. Tidigare skötte företaget Medley driften av Umeå

simhall, men när Navet byggdes beslutade fritidsnämnden att driften skulle skötas i kommunal regi. Moderaterna föreslår tillsammans med de borgerliga partierna en konkurrensutsättning av den samlade kommunala badverksamheten inom fritidsnämnden, däribland Navet och Umelagun. Det skulle både kunna stärka kvaliteten för verksamheten och samtidigt sänka kostnaden. Som det ser ut idag driver Umeå kommun även restauranger vid badanläggningarna, som vid Navet. Kommunen driver också gym, bland annat i Holmsund och Sävar. Driften av dessa borde också läggas ut på en extern entreprenör, inte minst för att undvika osund konkurrens från kommunen gentemot privata företag.

KULTUREN

Kultur är mycket viktigt för en kommun. Varje dag, året runt, producerar kulturinstitutioner, organisationer, föreningar och individer mängder av kulturupplevelser för Umeås invånare och besökare. Kultur genererar tillväxt och skapar ett levande samhälle som attraherar invånare, turister och kreativa företag. Umeå ska synas på kulturkartan både nationellt och internationellt.

Umeå kommun ska fortsatt vara en attraktiv stad där människors olika behov av kulturella värden kan tillfredsställas. I Umeå finns kulturinstitutioner av högsta klass. Här är Norrlandsoperan med symfoniorkestern, Västerbottens Museum och Bildmuseet viktiga inslag. Vi värnar dessa institutioner och ser dem som strategiskt viktiga för kommunen, liksom våra bibliotek. Vårt kulturarv ska vårdas och Västerbottens museum liksom hela Gammliaområdet är en viktig länk mellan vår tids samhälle och tidigare och kommande generationer.

Samtidigt måste vi ständigt prioritera mellan kommunens olika verksamheter. Jämfört med andra kommuner i Sverige satsar vi betydligt mer per år. Vi tycker det är rätt att satsa på kultur för att utveckla Umeå som en attraktiv kommun, men anser att budgetramen kan minskas. Eftersom kommunens kulturbudget redan är omfattande, anser vi att det inte finns något

ekonomiskt utrymme att behålla Kvinnohistoriska museet i kommunal regi. Deras befintliga lokaler bör hyras ut till en extern aktör som kan passa in och som har ett intresse av det perfekta läget i Väven. Detta sparar omkring 12 miljoner kronor för kommande år, fördelat på olika nämnder. Det som är bevarandevärt kan överföras till Västerbottens museum, på samma sätt som vi hanterat Regementsmuseet på I20-området. Vi stryker även fortsatt finansiering till Guitars the museum genom att minska budgetposten under Kommunstyrelsen, då Guitars numera ligger under finansieringen av Umeå Folkets Hus. Vi noterar att även S/MP nu minskar stödet till Guitars i deras budget, även om de inte gör det fullt ut. Vidare ser vi skäl att minska bidragen till kulturföreningar och kulturfestivaler. Dessa stöd har över tid ökat, men vi vill nu minska nivåerna.

Det är viktigt att hela tiden motverka fusk. Skattebetalarnas pengar ska gå till rätt saker. Med jämna mellanrum väcks frågor kring studieförbundens verksamheter, och huruvida det fuskas eller ej. I Umeå avslöjades år 2015 ett omfattande fusk i Studieförbundet, där det rörde sig om mångmiljonbelopp som hade betalats ut felaktigt. Man fann bland annat att 60 procent av verksamheten - som hade inrapporterats under ett år - inte hade ägt rum. Den aktuella lokalavdelningen lades därefter ned, som en konsekvens. Även fusk i andra studieförbund har därefter upptäckts, vilket påtalats på nationell nivå.

Staten ger ca två miljarder kronor i statsbidrag till studieförbundens folkbildningsverksamhet. Riksrevisionens granskning från år 2022 visar att kontroll och uppföljning brister i alla led, och att det finns tydliga tecken på att statsbidraget går till annat än folkbildning. Pengarna har istället gått till sådant som privat konsumtion och kommersiella verksamheter. Hela 44 procent av de granskade studiecirkelarna saknade tillräckliga underlag för utbetalningar. Nästan varannat evenemang hade alltså sådana brister att några skattepengar aldrig skulle ha betalats ut.

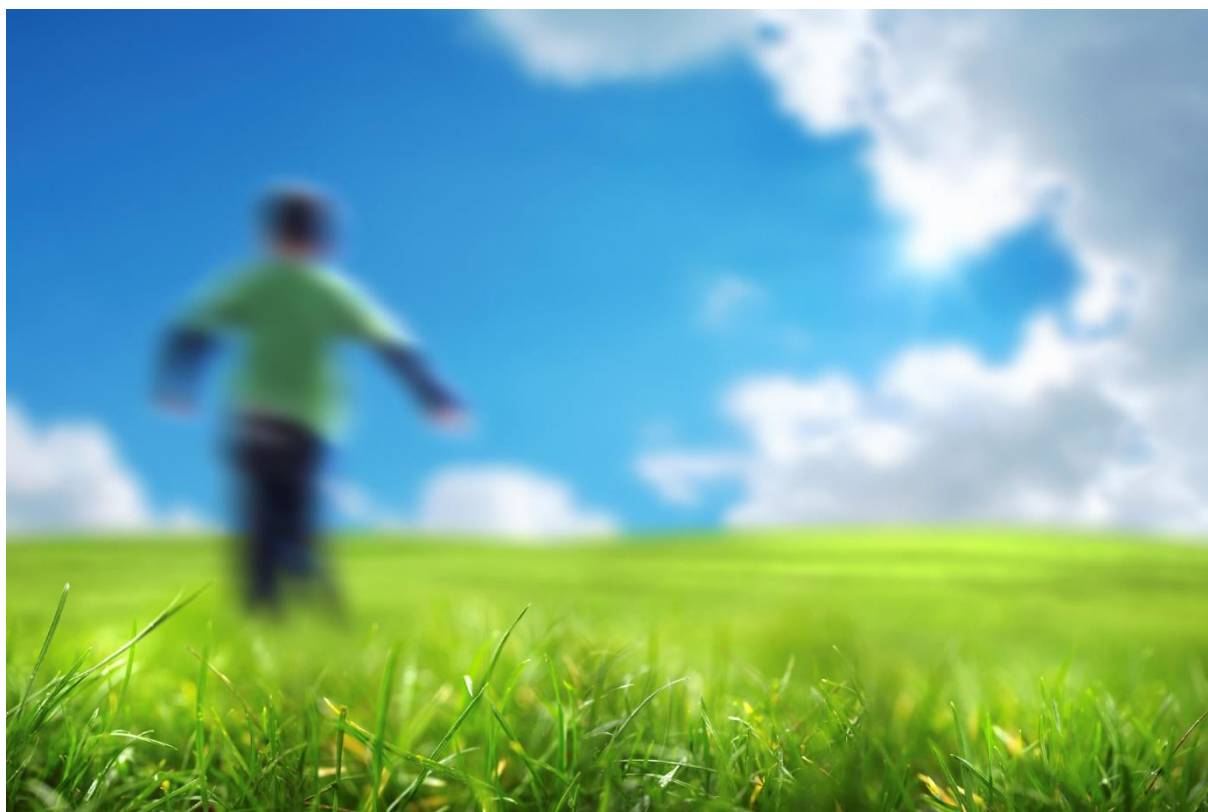
Moderaterna i Umeå vill se en extern granskning av samtliga studieförbund. Det krävs en total genomlysning av extern part för att gå igenom studieförbunden för att säkerställa att skattemedel inte har gått till fel saker eller har fuskats med. Stöd ska inte heller betalas ut till studieförbundet Ibn Rushd. Detta studieförbund har vid upprepade tillfällen dokumenterats bjudit in talare som är öppet antisemitiska, uttryckt önskan om Israels utplåning, uttryckt hat mot homosexuella och uppmanat till jihad m.m. Deras koppling till islamistiska Muslimska Brödraskapet är välbekant.

Kulturpolitiken ska ge ramar för verksamheten och för hur offentliga medel får användas, Politiken ska inte detaljstyra kulturens verksamhet - därmed värnas också den konstnärliga friheten. Umeå kommun bör uppmuntra och tillåta att fler privata aktörer får möjlighet att verka inom kulturen. Till exempel genom upphandlingar, valfrihetssystem eller att på andra sätt få privata aktörer att verka inom kommunens kulturella verksamheter.

Bibliotekets olika tjänster har under de senaste decennierna vuxit och idag finns allt från sällskapspel till TV-spel att låna på kommunens bibliotek, som ofta motiverats med att biblioteken behöver utvecklas och möta efterfrågan på annat. Detta har urvattnat bibliotekens roll. Läsande och bildning bör det bör vara bibliotekets fokus idag, imorgon och i framtiden. Det är av högsta vikt att biblioteket som mötesplats ska präglas av lugn och ro i alla stadsdelar där det finns bibliotek. Biblioteket ska vara en självklar plats för besökaren som vill ta till sig information och kunskap.

MILJÖ OCH KLIMAT

Umeå ska vara en kommun som sätter värde i en bra miljö med ren luft, friskt vatten och levande grönområden. En bra miljö är en förutsättning för att människor ska ha god hälsa, men den påverkar också upplevelsen av livskvalitet. Därför är det en viktig faktor för en kommuns attraktionskraft och i förlängningen för dess möjlighet att utvecklas och växa. Samma syn på tillväxt och förnyelse ska gälla i hela kommunen, såväl i staden och tätorterna som på landsbygden. Så skapar vi ett hållbart och mindre sårbart samhälle som samtidigt ger medborgarna ökade möjligheter att välja livsmiljö och livsstil.

Moderaterna tänker fortsätta att bedriva en miljö- och klimatpolitik som ger så stor effekt som möjligt för varje satsad skattekrona. Den största delen av Sveriges koldioxidutsläpp kommer från basindustrin och inrikes transporter, vilka tillsammans står för ca två tredjedelar av Sveriges totala utsläpp. Insatser för att minska utsläppen inom dessa sektorer är därför helt centrala för att klara omställningen till ett grönare samhälle.

Sveriges kommuner är viktiga i det svenska miljöarbetet. Med ansvar för bland annat samhälls- och stadsplanering, energi och VA, upphandling, grundskola, tillsyn och dialog med det lokala näringslivet samt långsiktiga investeringar har varje enskild kommun en nyckelroll i arbetet med hållbar utveckling. Fokus i Umeå, liksom i övriga delar Sverige och Europa måste vara ekonomisk tillväxt, marknadsekonomi, frihandel, teknikutveckling och forskning. Så löser vi klimatutmaningarna.

Umeå kommun ligger långt framme i miljöarbetet, vilket är positivt. Koldioxidutsläppen per invånare har minskat i Umeå med 25 procent sedan 1990. Umeå har gjort stora strategiska investeringar i bland annat fjärrvärmeutbyggnad tidigare än 1990 vilket inneburit stora koldioxidminskningar. När det påstås att Umeås politiker och partier hittills inte har brytt sig om klimatet eller miljön, så är det naturligtvis helt fel.

Från Moderaterna ser vi positivt på samarbete med staten och EU, samt de europeiska städer som vill gå före. Det möjliggör att vi får särskilda stöd från nationell och europeisk nivå, för miljö- och klimatinvesteringar.

Det är positivt med höga målsättningar, men de ska också vara realistiska och genomförbara. På senare år har en majoritet i kommunfullmäktige gått mot en mer aktivistisk linje i klimatfrågorna, där symbolpolitik fått företräde. Det är olyckligt. Exempelvis kommer bolagskoncernen i Umeå kommun att vara klimatneutral några år senare än vad Kommunfullmäktige fastställt.

Det krävs ett omfattande samarbete mellan kommunens förvaltningar och bolag, för att jobba metodiskt och långsiktigt. En stor del av utsläppen inom kommunen är uppvärmning, elanvändning och livsmedel. Det handlar till exempel om att bygga ut laddinfrastruktur så att fler personer ska kunna välja elbil i stället för fordon med fossila drivmedel. Det handlar om att bygga ut kollektivtrafiken i hela kommunen, och uppmuntra gång- och cykel. Att fortsätta energieffektivisera i kommunala byggnader. Uppmuntra hållbart byggande. Nå en betydligt högre andel lokalproducerade livsmedel i upphandlingarna och minska matsvinnet för att minska matens klimatpåverkan. Det handlar också om den övergripande planeringen av kommunen, med förtätning som en viktig beståndsdel och byggande efter kollektivtrafikstråk.

Koldioxidinfångning (CCS) är intressant på sikt. Vi är positiva till ny teknik och till CCS. Det anser vi definitivt att kommunen och dess kommunala bolag kan arbeta vidare med, för att se vad som är möjligt och när detta skulle kunna finnas på plats.

Skogen har en mycket viktig betydelse för att begränsa klimatpåverkan. Skogen tar upp mer växthusgaser än den släpper ut, och bidrar därtill med förnyelsebara råvaror som kan ersätta fossila bränslen och material. När skogen växer binder den koldioxid. Moderaterna väckte frågan i fullmäktige, gällande skogens förmåga inom Umeå kommuns gränser för att binda kol. Svaret var att 64 procent av Umeå kommuns yta täcks av skog, samt att bedömningen var att detta band 256 000 ton/år. Det motsvarar alltså 70 procent av de totala utsläppen inom kommunens gränser, som redan binds upp av skogen årligen.

Umeå kommun har också ett eget skogsinnehav. Att bruka skogen aktivt är klimatsmart. Den växande skogen fångar upp koldioxid och lagrar den som kol i träd och mark. För oss som värnar klimatet finns mer att göra på detta område.

ÖKA TRYGGHETEN – MINSKA BROTTSLIGHETEN

I februari 2023 publicerades resultatet av Umeå kommuns stora elevundersökning Unga 22. Den visar att 48 procent av tjejerna i åldrarna 13-18 år är otrygga när de går hem ensamma på kvällarna. Det är en tydlig ökning av andelen unga tjejer som känner sig otrygga. I den undersökning som presenterades för två år sedan var siffran 41 procent. Går man ännu längre tillbaka, till undersökningen från år 2014, så var det ca 23 procent av tjejerna som kände sig otrygga. År 2022 har andelen alltså mer än fördubblats.

Även bland kvinnor generellt i Umeå ses samma otrygghet. Folkhälsoenkäten ”Jämlika liv” skickades ut till invånare i åldrarna 16–84 år och resultatet av den undersökningen

presenterades i december 2020. Ca 40 procent av kvinnorna valde - ibland eller ofta - att avstå från att gå ut ensam av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad.

De senaste åren har vi sett en allvarlig utveckling i Umeå, med tendenser till social oro i vissa bostadsområden. År 2018 gick debattens vågor höga i Umeå. Vi moderater hade uppmärksammat varningarna om tendenser till social oro i vår kommun gällande våldsbrottslighet, utpressning, bilbränder, bilstölder och knarkhandel. Ungdomar som rekryterades av äldre brottslingar till kriminalitet. Ökad risk för radikaliserings m.m.

Trots goda insatser från både Umeå kommun och Polisen har problemen fortsatt, även om det i perioder kan vara lugnare. Under 2020 skedde 74 bilbränder på olika platser i kommunen, vid tio olika tillfällen. Detta bidrar till ökad otrygghet hos våra invånare. Under 2021, 2022 och 2023 har de misstänkt anlagda bilbränderna fortsatt, i varierande omfattning. Under förra mandatperioden skedde det fyra skjutningar i Umeå och polisen kopplade då ihop dem med kriminella uppgörelser. En ny skjutning skedde i slutet av april 2023, Öst på stan. En man sköts med tre skott, men överlevde. Polisen utreder gängkopplingar.

Polisen har på den senaste tiden gjort rekordstora knarkbeslag i Umeå. Under april månad har man beslagtagit mer narkotika än man normalt sett gör under ett helt år. Umeå har tidigare varit förskonade från tyngre gängkriminalitet. Enligt SVT Västerbotten så är Stockholmsgänget Dalennätverket ett av de gäng som nu etablerat sig i Umeå. Polisen har gjort beslag av narkotika kopplat till gänget som är känt för sitt våldskapital. Källor med god insyn i Umeås undre värld har berättat för SVT att det finns rivaliserande gäng som vill ta över. Nätverket Foxtrot som leds av "Kurdiska räven" försöker tydligen etablera sig i Umeå. De båda nätverken har under vintern haft en blodig konflikt om narkotikamarknaden i Sundsvall.

Även många företagare drabbas hårt av brottslighet och det är det största problemet företagen möter när företagsklimatet i Sverige mäts. Det orsakar höga kostnader, gör både företagare och anställda otrygga och kan i värsta fall leda till att verksamheter försvinner. Problem finns även i Umeå. Inget företag ska någonsin behöva överväga att lägga ner sin verksamhet på grund av brottslighet.

Polisen satte under den förra mandatperioden upp kamerabevakning i centrala Umeå, Ålidhem och Ersboda. Grova våldsbrott, delvis öppen narkotikaförsäljning, stölder, skottlossningar på vissa områden liksom annan brottslighet var bidragande till att polisen satte upp kameror.

Bland Umeåborna finns det ett starkt stöd för kamerabevakning. 7 av 10 Umeåbor är positiva till bevakningskameror på brottsutsatta platser. Detta enligt en opinionsmätning från 2022, utförd av analysföretaget Axiom Insight. Umeå kommun borde också använda sig av möjligheten att sätta upp bevakningskameror. Det kan gälla såväl centrala Umeå som andra stadsdelar. Detta för att avskräcka brott, öka sannolikheten för upptäckt av brott, samt öka tryggheten då kameror signalerar att platsen är väl omhändertagen. Kommunens kamerabevakning ska vara ett komplement till de områden som polisen redan övervakar.

Moderaterna föreslår även att Umeå kommun ska anställa kommunala ordningsvakter. De kommunala ordningsvakternas uppdrag är att upprätthålla allmän ordning och skapa trygghet i kommunen. Ordningsvakter ersätter inte poliser, utan ska användas som komplement till polisiär närvaro. De ska självfallet samverka med övriga viktiga aktörer, däribland den kommunala fältverksamheten och polisen. Ett aktivt brottsförebyggande arbete från socialtjänst

och skola är avgörande för att långsiktigt öka tryggheten. En tillgänglig polis i Umeå är för övrigt avgörande för att förhindra och utreda brott.

Moderaterna står för en politik som verkar för direkta insatser och preventiva insatser. Skolan, ideella föreningar, socialtjänsten och föräldrarna innehar här en avgörande roll. I en idealvärld finns det ingen kriminalitet, men verkligheten visar något annat. Självklart ska vi verka för att inte ett enda barn kommer in i kriminalitet, därmed blir de förebyggande insatserna avgörande. Vårt tydliga fokus på det förebyggande arbetet bekräftar just detta.

Moderaterna är ett samlingsparti som förenar den hårda och mjuka linjen. Vi satsar både på repressiva åtgärder, så som hårdare straff och införande av visitationszoner och på brottsförebyggande åtgärder för att fånga upp barn och unga som hamnat i eller som riskerar att dras in i kriminalitet. I Tidöavtalet finns 22 punkter som handlar om det brottsförebyggande arbetet. Den moderatledda regeringen kommer under mandatperioden också att införa en ny socialtjänstlag, där det brottsförebyggande arbetet och kommunens ansvar att fånga upp barn som far illa i hemmen eller som riskerar att dras in i kriminalitet tydliggörs och förstärks.

En viktig del i tryggheten på offentliga platser är belysningen. Därför vill vi i Umeå intensifiera arbetet med att förbättra belysning i parker och utmed promenadstråk. Utsikten längs med cykel- och gångvägar måste bli bättre. Moderaterna förslår också att kommunen ska inta en mer aktiv hållning mot nedskräpning, klotter och vandalism.

En fråga som debatterats i omgångar på senare år är tiggeriet. Det finns ett starkt stöd bland svenska folket om att det behövs ett tiggeriförbud. 6 av 10 svenskar är positiva till ett tiggeriförbud. Tiggarnas problem löses inte i Sverige, utan i deras egna hemländer. Det är ingen som ifrågasätter att de som tvingas tigga i Sverige är en utsatt grupp. Men de utsatta EU-medborgarna styrs i många fall av kriminella aktörer och vissa tvingas utöver tiggandet även till prostitution här i Sverige. Det är en modern form av slaveri, och det möjliggörs - tyvärr - av alla som högljutt kämpar för att de ska få fortsätta tigga här. Vi vill att ett lokalt tiggeriförbud införs inom centrumfyrekanten. Bäst av allt vore ett tiggeriförbud i hela Sverige, vilket den Moderatledda regeringen nu utreder inom ramen för Tidöavtalet.

ETT JÄMSTÄLLT UMEÅ – MOTVERKA HEDERSFÖRTRYCK

Jämställdhet och lika möjligheter är en angelägenhet för både kvinnor och män. Alla ska ha samma möjligheter till fria livsval, och delat ansvar för att få vardagspusslet att gå ihop. Ingen människa ska behandlas sämre än någon annan på grund av sitt kön.

Jämställdhetsfrågor ska prioriteras i vårt kommunala arbete. Ingen ska behöva känna sig rädd för att bli utsatt för våld. Samarbetet med kvinnojourer och polisen ska utvecklas. Trygghetsperspektiv läggs in vid all fysisk planering, vid planering av kollektivtrafiken och belysning och vid skötsel av parker.

Lika lön för lika arbete ska vara självklart. Arbeten som bedöms som likvärdiga ska ha samma lönenivåer utan könsskillnader. Vi ser att heltidsarbete ska vara norm och deltid en möjlighet. Det är viktigt att arbetsmarknaden i Umeå öppnas upp för fler arbetsgivare, särskild inom den offentliga sektorn. De som jobbar inom traditionella kvinnoyrken har idag för få arbetsgivare att välja mellan – vanligtvis en eller möjligen två.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Därför är det allvarligt att jämställdheten nu hotas av hederskultur och fundamentalism. Krafter som vill vrida tillbaka klockan och begränsa kvinnors frihet.

Sveriges värdegrund vilar på ideal om individens frihet, jämställdhet mellan kvinnor och män, barns rättigheter samt respekt för människors särart. Sveriges öppenhet har bidragit till att bygga vårt land starkt. Men öppenhet mot omvärlden förutsätter att vi står fast förankrade i våra egna värderingar. Annars kommer vi inte att klara av de utmaningar som integrationen ställer oss inför. Tyvärr har vi på senare år alltmer fått uppleva sådant som hedersförtryck och hedersvåld.

Hederskultur ger uttryck för värderingar som inte hör hemma i Sverige. Det måste bekämpas på alla plan med förebyggande insatser, utbildning, samverkan och skärpt lagstiftning. En viktig del i att kunna bekämpa hedersförtryck är också att ha en god bild av dess förekomst.

Vi vet att det förekommer s.k. moralpoliser på sina håll i det offentliga rummet i Umeå. Kvinnor och tjejer vilka kommer till Sverige, som ibland flytt undan hedersförtryck i deras hemländer, möts av en likartad verklighet i sitt nya hemland. Även här kontrolleras deras klädsel och beteende på gator och torg. Förtrycket sträcker sig utanför hemmets gränser och når även de offentliga platserna i Umeå.

Men det förekommer också i våra skolor. Enligt information som UmeBrå har fått, så har hedersförtrycket ökat i Umeå med åren. Gällande förekomsten av moralpoliser så har det krupit ned i åldrarna, att det t.o.m. finns ”moralpoliser” bland barn på enskilda skolor i Umeå, som kommenterar flickors klädsel och vad skolelever äter.

Det är viktigt – och bra – att det finns handlingsplaner mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns en sådan för kommunens grund- och gymnasieskolor. Även socialtjänsten har konkreta rutiner för att hantera hedersförtrycket. Men det görs inte tillräckligt. Därför vill vi stärka kunskapsnivån inom hedersrelaterat våld och förtryck genom att göra nödvändiga granskningar, utbildningsinsatser samt handlingsplaner inom för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt individ- och familjenämndens förvaltningar.

Nyanlända måste tidigt utbildas i våra lagar och värderingar om jämställdhet och individens ocränkbarhet. Yrkesgrupper som socialsekreterare, lärare och vårdpersonal ska utbildas om hedersrelaterat våld och förtryck. Vi vill se skärpta straff för hedersförtryck. Fler fall av hedersförtryck bör leda till utvisning.

Motarbetar man svenska värderingar om jämställdhet, individualism och mångfald – då har man förverkat sin rätt att fortsätta vistas i Sverige. Därför vill vi att kommunen genomför en noggrann kartläggning gällande hur många barn och ungdomar som lever under sådana förhållanden. Då blir det också enklare att komma med skarpa förslag för att stoppa detta. I Umeå behövs det en genomlysning av förekomsten av såväl hedersförtryck som antisemitism.

UTAN BÖNDER – INGEN BEREDSKAP

Inte minst under Coronakrisen har det blivit tydligt att den svenska livsmedelsproduktionen behöver öka. Endast hälften av de livsmedel som konsumeras i Sverige produceras här. År 1990 var motsvarande siffra 75 procent. Vid kriser måste landet ha bra beredskap. En högre

självförsörjningsgrad tryggar livsmedelsförsörjningen och gör Sverige och Västerbotten bättre rustat för framtida kriser.

Antalet jordbruksföretag har minskat i Umeå kommun och Västerbotten under de senaste tio åren. Den främsta anledningen till minskningen handlar om minskad lönsamhet och utmaningar kopplat till kapitalförsörjning, kompetensförsörjning försvagad konkurrenskraft.

Inför valet lovade Moderaterna på nationell nivå att sänka priset på diesel med minst 5 kr/liter. Regeringen har redan sänkt skatten med 1 kr/liter och vid årskiftet så sänker vi reduktionsplikten från EU:s högsta nivå till EU:s miniminivå. Då sänks priset med ytterligare 5,5 kr/liter. Även bensinen blir billigare och i nivå med andra jämförbara länder i Europa.

Då blir det enklare att bo och verka i hela landet. Vi måste stärka konkurrenskraften och öka livsmedelsproduktionen i enlighet med den nationella Livsmedelsstrategin. Moderaterna på nationell nivå driver på för att bland annat minska antalet regler och den administrativa bördan för jordbrukare.

Att kriterierna vid offentlig upphandling av livsmedel och mat är i linje med miljö- och djurhållningsreglerna, är ett krav som vi moderater sedan flera år tillbaka lyckats få in i Umeå kommuns upphandlingsregler. Vårt fokus är att uppmuntra lokalproducerade livsmedel och ett av våra uttalade mål är att köttet som serveras på våra skolor och äldreboenden till 100 procent ska vara lokalproducerade. Umeå kommun borde fokusera på att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel och arbeta för att minska matsvinnet. Målet på ekologiska livsmedel bör däremot strykas.

Svensk mjölk- och köttproduktion har också betydligt lägre klimatpåverkan än andra länders produktion. I Västerbotten finns det goda förutsättningar att producera ännu mer livsmedel än vad som görs idag. Det är inte svenskt jordbruk som är hotet mot jordens klimat. Jämfört med världssnittet har svensk mjölkproduktion 44 procent lägre utsläpp och svensk nötköttsproduktion har 70 procent lägre utsläpp av växthusgaser.

Nyckeln till att öka livsmedelsproduktionen i Sverige är en ökad efterfrågan på svenska produkter. Där har politiker ett stort ansvar, men konsumenter kan också göra skillnad när det handlar om att välja svensk mat i butiker och på restauranger.

KOMMUNFULLMÄKTIGES MÅL OCH UPPDRAG 2024 - 2027

Inriktningsmål för Umeås utveckling

1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.
2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden: öka tryggheten, minska brottsligheten och motverka tendenser till social oro.
3. Umeå kommun ska placera sig bland de tio bästa kommunerna beträffande vårt företagsklimat, som mäts dels via Svenskt Näringslivs kommunranking, dels via Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) Öppna jämförelser – Företagsklimat.
4. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040
5. Umeå kommun ska möjliggöra ett ökat bostadsbyggande till 2000 bostäder/år under de kommande åren.

Personalpolitiska mål

6. Sjukfrånvaron skall vara lägre än genomsnittet för jämförbara kommuner för motsvarande personalkategorier samt minska i relation till föregående år.

Finansiella mål

7. Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ska uppgå till noll procent 2024 samt 1 procent 2025-2027.
8. Låneskulden per invånare ska plana ut 2026 för att sedan minska.
9. Självfinansieringsgraden ska öka i förhållande till snittet de senaste fem åren, exklusive exploateringsintäkter.

Regler för god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning innebär att både kommunens finansiella mål och verksamhetsmässiga grunduppdrag uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

Det genomförs så här:

- Umeå kommuns verksamhet styrs av kommunfullmäktige genom grunduppdrag, mål och budgetramar för drift och investeringar. Av kommunfullmäktige fastställd budgetram för nämnd innefattar medelstillelse för samtliga kostnader för nämndens verksamhet.
- Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans
- De i planeringsdirektiv, budget och verksamhetsplan angivna grunduppdragen och målen ska följas upp under budgetåret och slutligt avrapporteras i bokslut/verksamhetsrapporter.

- Den ekonomiska planeringen ska utgå från försiktighetsprincipen, där säkerhet i antaganden är en viktig grundförutsättning.
- Överskott är en nödvändig förutsättning för att finansiera framtida investeringar.
- Verksamheternas nettokostnader får inte öka snabbare än skatteintäkter, generella statsbidrag, utjämning och finansnetto.
- Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att Umeå kommun har god ekonomisk hushållning och följer kommunallagens krav på budget i balans. Nämnderna har detta ansvar inom sitt område och inom ramen för sin budget.
- Vid resursbrist ska tvingande nivåer enligt lagstiftning och myndighetskrav prioriteras. Alla större förändringar av verksamheten ska kostnadsberäknas (kalkyleras) och resursavstämmas före genomförande.
- Alla beslut ska innehålla en ekonomisk konsekvensbeskrivning som tydliggör hur beslutet påverkar kommunens ekonomi och hur det ska finansieras.

Uppföljning, analys och utvärdering

Åtterrapporering till kommunfullmäktige

Åtterrapporering till kommunfullmäktige från kommunstyrelse, nämnder och bolag sker via årsredovisning över föregående kalenderår. Årsredovisning sammanställs av kommunstyrelsen och överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer inför kommunfullmäktiges sammanträde i april. Förutom årsredovisningen ska kommunstyrelsen sammanställa och överlämna ett delårsbokslut över årets åtta första månader, delårsbokslutet inkluderar kommunstyrelse, nämnder och bolag. Delårsbokslutet överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer senast 15 oktober.

För att förbättra kommunfullmäktiges insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker även återrapportering från nämnder, bolag och kommunstyrelse till kommunfullmäktige via en förenklad rapport för perioden januari–april. Den förenklade rapporten innehåller information relaterad till bolagens ekonomi samt nämndernas ekonomi och personalförhållanden.

Övrig uppföljning

De kommunala verksamheterna följs upp och utvärderas kontinuerligt. Uppföljning och utvärdering sker med syfte att följa nämnders och bolags grunduppdrag samt uppfyllelse av inriktningsmål och tilläggsuppdrag, men även att uppnå kvalitet och utveckling av kommunens strukturella förutsättningar/resurser. Uppföljning och utvärdering ger även signaler om behov av och underlag för att kunna korrigera grunduppdrag, inriktningsmål, planering eller resursfördelning. Uppföljning sker till exempel genom:

- uppföljning av grunduppdrag
- uppföljning av inriktningsmål & program

- uppföljning av tilläggsuppdrag
- resultatutvärderingar
- process- och kvalitetsuppföljning
- medborgar- och brukarundersökningar
- synpunkter och klagomål från medborgare och brukare
- uppföljning Intern kontroll
- förslag- och avvikelshantering.

Intern styrning och kontroll

Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för kommunens arbete med intern styrning och kontroll. Den interna kontrollen skall baseras på riskanalyser och innehålla lämpliga åtgärder mot prioriterade risker. För mer information se Riktlinjer för Intern styrning och kontroll.

Lagstadgade planer

Umeå kommun är enligt lag ålagd att utarbeta vissa kommunala planer. Dessa lagstadgade 7planer bereds på kommunfullmäktiges uppdrag av aktuell nämnd och beslutas av kommunfullmäktige (om så krävs i lagstiftningen) alternativt ansvarig nämnd.

ALLIANSENS 24 GEMENSAMMA UPPDRAG

FLER JOBB OCH BÄTTRE FÖRETAGSKLIMAT

1. Uppdra till byggnadsnämnden, individ- och familjenämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och äldrenämnden att införa efterhandsdebitering av all myndighetsutövning för att säkerställa förutsägbarhet gentemot privatpersoner och enskilda företag.
2. Uppdra till kommunstyrelsen att införa utmaningsrätt inom kommunal verksamhet, vilket innebär att enskilt drivna företag kan utmana kommunal verksamhet för upphandling.
3. Uppdra till kommunstyrelsen att med externt stöd genomlysa all kommunal verksamhet, såväl inom förvaltningarna som de kommunala bolagen, gällande förekomsten av osund konkurrens. Kommunen ska skyndsamt ge förslag för att åtgärda eventuell förekomst av osund konkurrens.
4. Uppdra till kommunstyrelsen att utarbeta riktlinjer för att skapa bättre planberedskap för handels- och företagsetableringar i attraktiva lägen. Företag ska kunna välja mellan flera olika markområden planlagda för handel när de vill etablera sig i Umeå.
5. Uppdra till berörda nämnder att göra en översyn av avgiftsnivåerna för tillstånd och tillsyn i syfte att underlätta start och drift av nya småföretag.

BOSTADSBYGGANDE

6. Uppdra till kommunstyrelsen och byggnadsnämnden att öppna upp fler områden för byggnation av bostäder.
7. Uppdra till AB Bostaden att avyttra delar av AB Bostadens fastighetsbestånd, för att möjliggöra ökad nyproduktion och upprustning av befintligt bestånd.

SKOLA

8. Uppdra till för- och grundskolenämnden att införa ett obligatoriskt och aktivt val av skola samt ett skolpengssystem i Umeå som beslutas av kommunfullmäktige.
9. Uppdra till för- och grundskolenämnden att införa en elevhälsogaranti i skolan – garanterad kontakt med elevhälsan inom 24 timmar.
10. Uppdra till för- och grundskolenämnden att stimulera etablering av externa aktörer inom förskoleverksamheten.
11. Uppdra till för- och grundskolenämnden att genomföra en kommunövergripande satsning i syfte att öka tillgången på dagbarnvårdare i kommunens verksamhet.
12. Uppdra till för- och grundskolenämnden att avlasta lärarna från administrativt arbete, genom ett successivt införande av lärarassistenter.

13. Uppdra till för- och grundskolenämnden att uppmuntra kommunala skolor att ombildas till intraprenader.

14. Uppdra till för- och grundskolenämnden att föräldrar, i stället för dagens 6 månader, ska kunna ansöka om plats i förskola upp till ett år innan den ska tas i anspråk.

15. Uppdra till för- och grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, att kartlägga antisemitismen i Umeås skolor och ta fram konkreta åtgärdsförslag för att motverka antisemitism.

ÄLDREOMSORG OCH FUNKTIONSHINDEROMSORG

16. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att skapa större fokus på kvalitet och öka valfriheten för brukarna genom att införa Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom särskilt boende, funktionshinderomsorg och daglig verksamhet.

17. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att justera ersättningsnivåerna så att de privata hemtjänstutförarna och den kommunala hemtjänsten får samma ersättning och kan konkurrera på lika villkor.

18. Uppdra till äldrenämnden att uppmuntra enheter inom den kommunala äldreomsorgen att ombildas till intraprenader.

19. Uppdra till äldrenämnden att införa vårdnära serviceteam brett på kommunens alla vård- och omsorgsboenden för att frigöra arbetsuppgifter från ordinarie personal samtidigt som det ger mer tid till brukarna vilka personalen i första hand är till för.

20. Uppdra till kommunstyrelsen, byggnadsnämnden och individ- och familjenämnden att stimulera etablering av särskilda boenden via externa aktörer för att tillgodose behovet av boende med stöd och service hos personer med funktionsnedsättning.

ÖVRIGT

21. Uppdra till kommunstyrelsen och tekniska nämnden att återinföra en form av den tidigare köp/sälj-modellen för att bland annat reducera kommunens lokalkostnader.

22. Uppdra till tekniska nämnden att möjliggöra konkurrensutsättning av delar av kommunens städfunktioner.

23. Uppdra till fritidsnämnden att konkurrensutsätta driften av nämndens badverksamhet.

24. Uppdra till tekniska nämnden att införa kamerabevakning av särskilt brottsutsatta platser i kommunen.

MODERATERNAS ENSKILDA UPPDRAG

FLER JOBB, ARBETSLINJEN OCH BÄTTRE FÖRETAGSKLIMAT

25. Ge UPAB i uppdrag att erbjuda avgiftsfri parkering i de P-anläggningar och p-platser som UPAB ansvarar över för Umeå kommuns räkning. Införs initialt på lördagar.

26. Ge tekniska nämnden i uppdrag att i trafikplaneringen för de centrala stadsdelarna möjliggöra god framkomlighet även för bilar. Det är utsläppen som ska motverkas – inte bilarna.

27. Ge UPAB, kommunstyrelsen och tekniska nämnden i uppdrag att snarast möjliggöra ett byggande av P-hus i kvarteret Ymer och att detta samordnas med eventuella förändringar av Västra Esplanaden.

28. Ge kommunstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Swedavia förverkliga utbyggnadsplanerna för Umeå Airport, etapp 2 och möjliggör satsningar på att utveckla elflyg.

29. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utarbeta riktlinjer för i de fall kommunen inte klarar att hålla de garantier och servicenivåer som utlovats skall kompensation ges till kommunmedborgaren eller aktuellt företag, däribland beträffande området bygglov.

30. Individ- och familjenämnden får i uppdrag att tillse att Socialtjänsten börjar med frivilliga hembesök vid ansökningar om försörjningsstöd, som en del i pågående utredningar. I andra kommuner har kostnaderna för försörjningsstöd reducerats påtagligt.

31. Individ- och familjenämnden får i uppdrag att utreda hur arbetet i övrigt kan utvecklas med tydligare rutiner kring bidragsutbetalningar och hur arbetet kring att uppmärksamma och motverka fusk kan bli effektivare. Ett särskilt fokus på LSS - systematisk granskning av personlig assistans för att i större omfattning avslöja välfärdsbedrägerier och fusk.

32. Att Umeå kommun upphör med Fairtrade-samarbetet.

33. Uppdra till Miljö- och hälsoskyddsnämnden att tillåta mikroatering i Umeå. Mikroatering handlar om hemleverans av alkohol i samband med att kunden beställer hem mat. Det är catering till små, slutna sällskap i hemmiljö och har införts i bl.a Växjö, Malmö och Nacka.

34. Uppdra till personalnämnden att samordna utbildning till alla tjänstemän med företagskontakter i hur man ger bra service och vägledning. Kommunens tillstånds- och tillsynsverksamhet ska fokusera på att göra det lätt att göra rätt.

BYGGANDE OCH BOSTÄDER

35. Att omarbete Översiktsplanen vid nästa revidering, så att det ställs kvalitetskrav kopplat till friytor, i stället för lokala kvadratmeterregler.

36. Låt privata aktörer själva ha möjlighet att sköta och finansiera planarbetet, för att minska de långa köerna gällande detaljplaner.

37. Kommunen ska skapa förutsättningar för fler trygghetsboenden som ett komplement till den äldreomsorg som finns i dag.

EN BÄTTRE SKOLA

38. För- och grundskolenämnden ges i uppdrag att aktivt arbeta för att kommunala skolor i Umeå inför betyg redan från åk 4.

39. För- och grundskolenämnden ges i uppdrag att skyndsamt utreda och kartlägga förekomsten av hot och våld på Umeås grundskolor.

40. För- och grundskolenämnden ges i uppdrag att ta fram konkreta förslag på hur tryggheten på Umeå grundskolor kan öka.

41. Alla brott på skoltid eller i anslutning till skoldagen ska polisanmälas.

42. Krafttag mot narkotika. Inför frivilliga slumpvisa drogtester på Umeås gymnasieskolor som en del i skolans förebyggande arbete.

43. Umeås skolor måste få möjlighet att jobba mer aktivt med att bekämpa mobbning. Det är mobbaren, inte den mobbade, som ska tvingas byta skola om ingen annan lösning är möjlig.

44. Den kommunala förvaltningen ska i större utsträckning ordna lärlingsplatser åt studerande på yrkesutbildningar. Syftet är att underlätta för eleverna att efter utbildningen komma ut på arbetsmarknaden.

45. Uppdra till för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt individ- och familjenämnden att stärka kunskapsnivån inom hedersrelaterat våld och förtryck genom att göra nödvändiga granskningar, utbildningsinsatser samt handlingsplaner inom förvaltningarna.

46. Uppdra till För- och grundskolenämnden att tillskapa fler resursklasser.

47. Uppdra till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att säkerställa att alla gymnasieelever ska erbjudas möjlighet att driva UF-företag.

48. Uppdra till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att i dialog med de politiska ungdomsförbunden ta fram nya riktlinjer för hur de tillåts besöka de kommunala gymnasieskolorna, i syfte att göra det enklare för ungdomsförbunden.

TRYGGT ATT LEVA, BO OCH ÄLDRAS I HELA UMEÅ

49. Uppdra till äldrenämnden att särskilt fokusera på bättre arbetsmiljö, genom ökad grundbemanning.

50. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att införa språktest vid anställning av personal inom hemtjänst, äldreomsorg och funktionshinderomsorg för att säkerställa att personalen har nödvändiga kunskaper i det svenska språket.

KULTUR OCH FRITID

51. Att kulturnämnden utreder och uppmuntrar alternativa driftsformer inom kulturnämndens verksamhet genom upphandlingar, valfrihetssystem eller på andra sätt få privata aktörer att verka inom kommunens kulturella verksamheter.

52. Att Umeå kommun bejaktar, uppskattar och inte motarbetar privata aktörer som vill satsa på kulturella upplevelser i Umeå, som exempelvis musikfestivaler.

53. Utveckla och värna bibliotekens kärnverksamhet i större utsträckning och tydliggöra och fokusera bibliotekets roll som läsfrämjare för att vända trenden med färre boklån.

54. Säkerställa att biblioteken även i framtiden är en trygg plats i berörda delar av kommunen.

55. Uppdra till kulturnämnden att genomföra extern granskning av alla studieförbund som erhåller stöd från Umeå kommun, för att motverka fusk.

56. Skärp uppföljningen och kontrollen av de föreningar som erhåller offentligt stöd av fritidsnämnden och kulturnämnden. Inte en enda skattekrona ska riskera att betalas ut till fusk, eller extrema och odemokratiska organisationer.

57. Värna det lokala kulturarvet och stärk Västerbottens Museums roll. Avveckla samtidigt det kvinnohistoriska muséet i Väven och överför det som är av bevarandevärde till Västerbottens Museum.

58. Avveckla det kommunala stödet till Guitars, som numera fördelas via stödet till Umeå Folkets Hus.

59. Uppdra till kulturnämnden att sluta ge ekonomiskt stöd till studieförbundet Ibn Rushd, vars kopplingar till Muslimska Brödraskapet är väl dokumenterade.

60. Att uppdra till fritidsnämnden och kulturnämnden att tillse att fritidsgårdar och mötesplatser för unga ska ha en generell övre åldersgräns på 19 år.

61. Kontakta Polisen för att utveckla samarbetet gällande att hitta narkotika i kommunens fastigheter genom att söka med narkotikahundar. Görs idag på skolor i kommunen, men skulle kunna göras på exempelvis fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga.

62. AB Bostaden och övriga delar av Umeå kommunkoncern ska inte hyra ut lokaler till föreningar eller församlingar som bidrar till att sprida uppfattningar som står i strid mot svensk lagstiftning. Umeå kommun måste anta uthyrningsregler för lokaler till föreningar/församlingar, så att det försvårar för odemokratiska och våldsbejakande att sprida sitt budskap.

63. Upphör med kommunala graffittiväggar, däribland de nio temporära vid Hamnmagasinet.

64. Uppdra till kommunstyrelsen och fritidsnämnden att skapa förutsättningar för dels en privat byggd och driven gästhamn i centrala Umeå, dels ställplatser för husbilar och husvagnar på lämplig plats.

PERSONALPOLITIK

65. Uppdra till förvaltningarna att som nytt riktmärke för kommunens interna verksamhet, halvera den tid som går åt till enbart interna möten.

66. Inför träning på arbetstid för alla kommunanställda, genom att förvaltningarna successivt återinför friskvårdstimmen.

TRYGGHET OCH ORDNING

67. Ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta initiativ till fler trygghetsavtal, liknande det som tecknats för Ålidhem centrum. Det tecknas med andra aktörer däribland Polisen, och bör upprättas i andra stadsdelar i behov av liknande insatser.

68. Ge tekniska nämnden i uppdrag att i en särskild trygghetsåtgärdsplan anställa/anlita kommunala ordningsvakter som ska arbeta trygghetsskapande runt om i Umeå.

69. Inför tiggeriförbud inom centrumfyrkanten.

70. Uppdra till kommunstyrelsen att i samråd med berörda nämnder ta fram ett strategi- och åtgärdsprogram för att inte något barn ska behöva växa upp i hederskultur.

71. Uppdra till kommunstyrelsen att kartlägga vilka problem lokala företag har med kriminalitet.

72. Uppdra till kommunstyrelsen att i dialog med näringslivet ta fram en åtgärdsplan för att minska företagets brottsutsatthet och otrygghet.

BEREDSKAP

73. Den civila beredskapen har länge försumrats. Vid planeringen av bostadsområden måste även behovet av skyddsrum tas i beaktande.

74. Söka samverka med grannkommuner och regionen i syfte att upprätta livsmedelslager i händelse av kris eller krig.

75. Utan bönder – ingen beredskap. Värna produktiv jordbruksmark från exploatering, då den kommer att behövas för böndernas arbete med att öka länets och landets självförsörjningsgrad.

76. Arbeta för att återetablera ett regemente i Umeå.

ÖVRIGT

77. Sälj merparten av de kommunala lokaler som kommunen inte längre har någon verksamhet i.
78. Sälj samtliga lägenheter som ägs av Umeå kommun i Hemavan, inklusive de som ägs av Umeås kommunala bolag.
79. Förläng möjligheten till serveringstillstånd för restauranger och nattklubbar till kl. 03.00.
80. Ge möjlighet för restauranger att hålla öppet uteserveringar året runt.
81. Stryk målsättningen att Umeå kommun senast år 2025 ska erbjuda 50 procent ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter. Fokus måste vara på att öka andelen lokalproducerade livsmedel.
82. Uppdra till kommunstyrelsen att fördubbla stödet till landsbygdsutveckling (Lokalt ledd utveckling).
83. Inför som krav att ungdomar ska söka minst ett sommarjobb på den ordinarie arbetsmarknaden för att få söka sommarjobb/ferieprao hos Umeå kommun, samt att CV och personligt brev ska bifogas med ansökan när ungdomar söker sommarjobb/ferieprao hos Umeå kommun.
84. Kommunens insatser för s.k. utsatta EU-migranter ska begränsas till det som är lagstadgat, d.v.s. akut nödbistånd.
85. För att uppnå en effektivare kommunal fastighetsförvaltning bör det utredas om fastighetsförvaltningen ska bolagiseras.
86. Uppdra till tekniska nämnden att möjliggöra konkurrensutsättning av delar av kommunens IT- funktioner.
87. Att kommunfullmäktige beslutar att Umeå kommun slutar utbetala elsaneringsbidrag.
88. Att kommunfullmäktige ställer sig bakom ambitionen med en fast förbindelse över Kvarken mellan Umeå och Vasa.

YRKANDE

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa skattesatsen år 2024 till 22,60.

att fastställa Moderaternas förslag till Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2024 och plan 2025–2027 inklusive:

- inriktningsmål och tilläggsuppdrag till kommunens nämnder och bolag
- uppdrag, regler och styrning för god ekonomisk hushållning
- nettokostnadsbudget 2024 och plan 2025–2027 för respektive styrelse eller nämnd
- investeringsbudget för 2024 och investeringsplan för 2025–2027 enligt bilaga 1
- mark- och exploateringsplan 2024–2027 enligt bilaga 2.

att godkänna att kommunstyrelsen får göra tekniska förändringar av budgetramar under förutsättning att nämnderna är överens och att förändringarna är kostnadsmässigt neutrala i kommunens budget.

att kommunstyrelsen inom fastställd investeringsbudget och plan får göra tidsmässiga förskjutningar av investeringar för att anpassa till förändrade förutsättningar.

att fastställa kommunfullmäktiges sammanträdesdatum för 2024 enligt bilaga.

MODERATERNAS BUDGETFÖRSLAG ÅR 2024

Nämnd/styrelse (belopp i tkr)	Ram 2023	Ram 2024 (S/MP)	Ram 2024 Moderaterna	Moderaterna jmf S/MP	Förändr Moderaterna 2024 jmf 2023
Överförmyndarnämnden	-15 189	-15 705	-15 705	-	-516
Kommunstyrelsen (ink. fin. kostnader pensioner)	-1 114 414	-1 222 077	-1 172 857	49 250	-58 443
<i>Specifikation:</i>					
<i>Kraftverksamhet</i>	117 000	189 000	189 000	-	-72 000
<i>Kollektivtrafik</i>	-144 566	-160 566	-150 816	9 750	-6 250
<i>Umeå Folkets Hus</i>	-27 517	-26 292	-20 792	5 500	6 725
<i>Västerbottens Museum</i>	-17 171	-17 790	-17 790	-	-619
<i>Norrlandsoperan</i>	-31 423	-32 554	-32 554	-	-1131
<i>Friskvårdsbidrag</i>	-7 498	-7 584	-7584	-	-86
<i>Fackliga förtroendemän</i>	-13 422	-13 918	-13 918	-	-496
<i>Utvecklingsanslag</i>					
<i>Tillväxtanslag</i>	-20 315	-19 815	-14 815	5000	5 500
<i>Verksamhetsutv, digitalisering</i>	-6 000	-0	-0	-	6000
<i>Verksamhetsutv, social hållbarhet</i>	-6 000	-6 000	-6000	-	-
<i>Verksamhetsutv, bostadsförsörjning</i>	-3 000	-0	-0	-	3000
<i>Verksamhetsutv, klimat</i>	-3000	-3 000	-0	3000	3000
<i>Verksamhetsutv, omställning</i>	-0	-6000	-0	6000	6000
<i>Anslag för övriga oförutsedda behov</i>	-20 337	-20 337	-10 337	10 000	10 000
<i>Avskrivningar</i>	-502 935	-553 111	-553 111	-	-50 176
<i>Utrangeringar</i>	-14 000	-14 000	-14 000	-	-
<i>Pensioner nettokostnad</i>	-160 607	-260 931	-260 931	-	-100 324
<i>Administration, bidrag, pol verksamhet, övrigt</i>	-253 623	-269 179	-259 179	10 000	-5 556
Kommunfullmäktige	-3 863	-3 922	-3 922	-	-59
Personalnämnd	-1 231	-1 263	-1 263	-	-32
Valnämnd	-3 264	-18 383	-18 383	-	-15 119
Tekniska nämnden	-1 375 965	-1 463 000	-1 454 400	8 600	-78 435
Byggnadsnämnden	-53 513	-57 774	-57 774	-	-4 261
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-18 990	-20 643	-18 643	2 000	347
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-73 123	-73 145	-73 145	-	-22
Äldrenämnd	-1 263 048	-1 334 883	-1 336 883	- 2000	-73 835
Individ- och familjenämnden	-1 572 280	-1 653 398	-1 638 398	15 000	-66 118
Fritidsnämnden	-146 806	-152 810	-152 810	-	-6 004
Kulturnämnden	-159 176	-164 847	-145 847	19 000	13 329
För- och grundskolenämnd	-2 237 659	-2 306 205	-2 326 205	-20 000	-88 546
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-576 455	-619 239	-619 239	-	-42 784
Gemensam IT-nämnd (Umeå, Ske-å, Vän)	0	0	0	-	
Gemensam nämnd Umeåregionen, adm	0	0	0	-	
Skattesänkning, 20 öre år 2024				- 68 600	-68 600
Resultat S/MP-budgeten	87 400	0			
Resultat M-budgeten	102 700		3 250	3 250	